

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt. Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 9. december 1960

Štev. 50 (969)

Zunanji minister Kreisky in državni tajnik Popovič ob srečanju na Dunaju

Manjšinsko vprašanje

v luči sporočila o dunajskih razgovorih

»Obe strani sta se strinjali, da bodo pripravljene, ki jo je izrazila Avstrija za izpolnitev določb iz čl. 7 državne pogodbe, nanašajočih se na manjšine, ter navezani stiki med predstavniki manjšin in avstrijskih oblasti, omogočili vsestransko zadovoljivo ureditev, tako da bi manjšine lahko postale element zboljšanja dobrih sosedstvenih odnosov.«

Tako se v skopem diplomatskem jeziku glasi tisti del skupnega sporočila o nedavnih avstrijsko-jugoslovanskih razgovorih na Dunaju, ki se nanaša na vprašanje manjšin v naši državi. Kljub tej skoposti pa je tudi iz teh nekaj vrstic razbrati mnogo važnih momentov, ki kažejo, kako gledata Avstrija in Jugoslavija na vprašanje manjšin in kakšno vlogo igra to vprašanje v odnosih med obema državama.

Kot glavni moment, ki izhaja iz tega sporočila, bi vsekakor navedli dejstvo, da manjšinski problem v Avstriji slej ko prej ni rešen. Čeprav skušajo posamezni predstavniki naše države ob raznih priložnostih ustvariti nasproten vtis in je ÖVP-jevski poslanec dr. Tomic tudi pred dnevi v parlamentu govoril o Južni Tirolski kot zadnjem in edinem nerešenem manjšinskem vprašanju, so avstrijsko-jugoslovanski razgovori na Dunaju dovolj jasno pokazali, da tudi vprašanje slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji še nikakor ni rešeno.

Dunajski komunike se od beograjskega iz meseca marca tega leta razlikuje tudi po važni značilnosti, da tokrat ni več vsaka delegacija izrazila svoje lastno stališče do manjšinskega vprašanja, marveč sta se obe strani sporazumeli na skupno formulacijo, s katero poudarjata, da bo ob izraženi pripravljenosti Avstrije za izpolnitev določil člena 7 v sodelovanju s prizadetim manjšinami mogoče doseči tako rešitev, ki bo vsestransko zadovoljiva. To pomeni rešitev, ki bo zadovoljiva tako za večinski narod in manjšine v Avstriji, kakor tudi za Jugoslavijo, katera vidi prav v vprašanju manjšin eno glavnih meril za razvoj odnosov med obema državama.

Jugoslovanski državni tajnik je med dunajskimi razgovori nedvoumno povedal, da jugoslovanska vlada točno pozna želje in zahteve manjšin in da Jugoslavija te zahteve v polni meri podpira. Če je Avstrija zdaj izrazila pripravljenost, da v sodelovanju z manjšinami išče tako rešitev, ki bo vsestransko zadovoljiva, potem koroški Slovenci to samo pozdravljamo ker smo že od vsega začetka poudarjali, da je pravična ureditev manjšinskega vprašanja mogoča le v sodelovanju s prizadeto manjšino, ne pa s tistimi, ki so proti manjšini in njenim zajamčenim pravicam. Vendar pa se tako sodelovanje ne more in ne sme omejevati le na bolj ali manj

Krepitvi odnosov med Italijo in Jugoslavijo

je bil posvečen obisk državnega tajnika Popoviča v Rimu

Med nedavnim obiskom jugoslovanskega državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popoviča na Dunaju ter njegovim pred dnevi zaključenim obiskom v Rimu je precej sorodnosti. V obeh državah so med razgovori ugotovili daljnosežno soglasnost v pogledih na mednarodna vprašanja, tako na Dunaju kakor tudi v Rimu pa so zlasti poudarili potrebo in željo po nadaljnji krepitvi in razvoju odnosov med sosednimi državami ter sprejeli sklepe o tesnejšem sodelovanju na gospodarskem in kulturnem področju.

In še ena važna sorodnost je: jugoslovanska državna delegacija je med obema obiskoma dala važen poudarek problemu narodnih manjšin in je prišlo tako na Dunaju kakor tudi v Rimu do soglasnosti, da je treba manjšinam zagotoviti obstoj in razvoj, v spoznanju, da so zadovoljne in enakopravne manjšine lahko pomemben činitelj v poglobljanju odnosov med sosednimi državami.

Med razpravo o manjšinskih problemih med italijansko in jugoslovansko delegacijo je bilo potrjeno to, kar je državni sekretar Koča Popovič izjavil že pred odhodom v Rim, namreč da imajo narodne manjšine lahko pozitivno vlogo v razvoju meddržavnih odnošajev, ker bogate nacionalno življenje dežele, v kateri žive in hkrati vplivajo kot činitelj zblíževanja. Izhajajoč iz te ugotovitve sta pri rimskih pogajanjih obe strani pokazali pripravljenost, da s potrebnimi ukrepi omogočita nemoten kulturni in gmotni razvoj manjšin. Delegaciji sta proučili vrsto konkretnih vprašanj, ki doslej še niso bila zadovoljivo rešena in izrazili pripravljenost, da jih čimprej in čim učinkoviteje rešita. Ta pripravljenost je izražena tudi v skupnem sporočilu o italijansko-jugoslovanskih razgovorih, kjer je glede manjšin povedano naslednje: »Kar zadeva manjšine, sta se obe strani strinjali, da morajo biti (namreč manjšine — op. ured.) činitelji zblíževanja in, izhajajoč s tega stališča, sta se sporazumeli, da bosta podvzeli

nadaljnje ukrepe v skladu z obveznostmi in ustavnimi določili, da bo hitro dosežena pravična in zadovoljiva rešitev nekaterih vprašanj, ki so še vedno odprta in ki zadevajo narodnostne skupine.«

Obisk državnega sekretarja Popoviča v Rimu je italijanski tisk spremljal z največjim zanimanjem in italijansko-jugoslovanske razgovore komentiral v tonu, ki ga v italijanskem tisku že dolgo let ni bilo več zaslediti. Ravno iz tega dejstva se poraja prepričanje, da izjave, ki so jih predstavniki Italije in Jugoslavije ob tej priložnosti podali o nadaljnjem medsebojnem razvoju in okrepitvi medsebojnih odnosov, niso bi-

le le vljudnostne fraze, temveč resnične želje.

»Primorski dnevnik«, osrednje glasilo Slovencev v Italiji, v uvodnem članku o rimskih razgovorih med drugim ugotavlja, da je bilo pri teh razgovorih doseženo izboljšanje odnosov med Italijo in Jugoslavijo ter poudarja: S svoje strani pa smo prepričani, da do takega zboljšanja ne bi moglo priti brez zadovoljivega rezultata razgovorov o ureditvi še nerešenih vprašanj slovenske narodnostne skupnosti v vseh treh obmejnih pokrajinah, v katerih živimo. List obširno komentira izraženo pripravljenost italijanske vlade, da v smislu določb ustave in v skladu z obveznostmi iz mirovne pogodbe ter posebnega statuta naglo poskrbi za spremembo, da bi se dosegla pravična in zadovoljiva rešitev še nerešenih vprašanj. Ob koncu »Primorski dnevnik« poudarja: Pričakujemo torej dejanj! Rezultate rimskega obiska bomo sodili po ponovno obljubljenih ukrepih vseh tistih vprašanj, katerih rešitev je tajnik za zunanje zadeve naše matične domovine, Koča Popovič, v Rimu odločno nakazal in obrazložil, za kar mu Slovenci v Italiji dolgujemo iskreno zahvalo.

Izjava 81 komunističnih partij

Veliko ugibanj je bilo okoli nedavnega sestanka predstavnikov 81 komunističnih partij iz vsega sveta, ki so se sestali v Moskvi in razpravljali o problemih svetovne politike ter o notranjih vprašanjih komunističnega gibanja. Ugibanja so se vrtela zlasti okoli tega, kako bodo rešeni odnosi med komunističnima partijama Sovjetske zveze in LR Kitajske, med katerima se že dalj časa pojavljajo razna nasprotja in na Zahodu menijo, da gre v bistvu za vprašanje, katera izmed obeh partij bo v bodoče igrala vodilno vlogo v komunističnem taboru.

Iz skupne izjave, ki so jo zastopniki 81 komunističnih partij objavili ob zaključku razgovorov, je vsekakor razvidno, da v prej omenjenem vprašanju ni prišlo do sprememb, marveč vodilno vlogo slej ko prej priznavajo Sovjetski zvezi. Glede svetovne politike izjava poudarja, da vedo ljudstva vseh dežel, da še vedno obstaja nevarnost svetovne vojne. Dokument se sicer zavzema za politiko miraljubne koeksistence, vendar pravi, da vojna ni neizogibna.

Govorec o poti v socializem, pravi izjava med drugim, da so komunisti trdno prepričani, da ideološke razlike, ki obstajajo med njimi in socialnimi demokrati, ne morejo preprečiti izmenjav mnenj glede pe-

rečih vprašanj delavskega razreda in skupne borbe, zlasti proti nevarnosti vojne, ter da je izbira socialnega sistema neodtujljiva pravica vsake države, kajti socialistična revolucija se ne more importirati in ne more biti vsiljena od zunaj, ona je rezultat notranjega razvoja vsake države.

Takoj nato pa izjava v nasprotju s lastnimi načelnimi trditvami obsoja »jugoslovansko varianto mednarodnega oportunitizma«, ki da je koncentrat teorij sodobnih revizionistov, jugoslovanske voditelje pa obtožuje, da so izdali marksizem-leninizem ter postavili svoj revizionistični in protileninistični program in s tem vršijo »prevratna dejanja proti socialističnemu taboru«.

De Gaulle je odpotoval v Alžirijo

Francoski predsednik De Gaulle je napovedal, da bo od njega izdelani referendum v Alžiriji izveden že 8. januarja, vendar bo šlo pri tem le za načelno odločitev, dočim bi o konkretni ureditvi bodočega položaja Alžirije odločali šele pozneje. General De Gaulle je v zvezi s tem odpotoval v Alžirijo, kjer francoski priseljenci spet močno dvigajo glavo proti kakršni koli obliki alžirske neodvisnosti in samoodločbe. Zato so bili za potovanje De Gaulle potrebni izredni varnostni ukrepi, ker v Parizu ne izključujejo, da bi moglo priti do atentata nanj.

V francoski skupščini je načrt referendumu objasnili ministrski predsednik Debre, ki je poudaril, da je cilj referendumu, da francoski narod predvsem »slovesno odobri načelo samoodločbe, ko bo v alžirskih departmajih dosežena varnost«. Po besedah Debreja bo treba omogočiti ustanovitve takšne Alžirije, ki bi jo upravljali Alžirci, hkrati pa bi bila povezana s Francijo. V tej zvezi bi bilo treba preurediti tudi celotno upravo Alžirije.

Francija pri izvedbi tega načrta nima težave le z domačini v Alžiriji, ki se že dolgo leta bojujejo za popolno neodvisnost, marveč tudi s francoskimi priseljenci, ki bi kolonialni sistem hoteli le še zaostriti, da bi tako še naprej kot manjšina igrali vlogo gospoda nad večino, to je nad domačim prebivalstvom.

redne razgovore med predstavniki manjšine in vlade, marveč je potrebno, da se pri reševanju tudi upoštevajo predlogi in stališča manjšine.

Koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati smo svoje predloge in mnenje k vprašanju izvajanja manjšinskih zaščitnih določil državne pogodbe podrobno in izčrpno povedali pristojnim oblastem v številnih vlogah in spomenicah. Toda pri dosedanjem reševanju tega problema naše zahteve skoraj sploh niso bile upoštevane. Zato je razumljivo, da tudi če pri dosednji tako imenovani izvedbeni zakonodaji ne more biti govora o vsestransko zadovoljivi ureditvi. Toliko bolj nas veseli, da se je naša država pri razgovorih na Dunaju strinjala z Jugoslavijo zlasti v tem, da mora biti dosežena taka ureditev, ki bo vsestransko zadovoljiva. Na podlagi tega namreč smemo pričakovati, da se bo odnos večinskega naroda in zlasti vlade do manjšin spremenil tudi v tem pogledu, da manjšine pri reševanju manjšinskega vprašanja ne bo-

do več ali manj le objekt, marveč v resnici subjekt svojih težej.

Le v luči takega reševanja bodo pripravljene naše države za izpolnitev določil člena 7 ter navezani stiki z manjšinami: vsekakor omogočili vsestransko zadovoljivo ureditev tako da bodo manjšine dejansko lahko postale element zboljšanja dobrih sosedstvenih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo. Da so taki odnosi med obema državama potrebni, koristni in predvsem zaželeni, je bilo med dunajskim obiskom državnega tajnika Popoviča pogosto poudarjeno z obeh strani in se to izraža tudi v skupnem sporočilu.

Mi smo že dovolj jasno in ponovno izpričali, da kot manjšina nečemo biti ovira temveč most med sosednima državama. Ker pa uspešna izpolnitev te naloge ni odvisna le od nas, marveč v prvi vrsti od države, v kateri živimo, je zdaj na vladi in parlamentu, da tudi v dejanjih pokažeta, koliko ji je do vsestransko zadovoljive ureditve manjšinskega vprašanja.

Mnenje drugih:**Novi temelji**

Po sedmih letih je državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popovič drugič obiskal Dunaj. Žal tedaj in v poznejših letih ni uspelo aktivirati avstrijsko-jugoslovanskega sodelovanja na širšem mednarodnem področju, niti ne v obojestranskih odnosih. Jugoslavija je v tem času stabilizirala svoje zveze z ostalimi sosednimi državami, zlasti z Italijo in Grčijo. Drugačnja podoba je bila na naši severni meji. Medsebojne odnose so obremenjevala nerešena imovinsko-finančna vprašanja iz druge svetovne vojne. Razen tega pa je obdobje zadnjih let akumuliralo in aktualiziralo nove probleme.

Obisk Koče Popoviča na Dunaju ni prinesel nikakršnih senzacionalnih in razburljivih dogodkov. Potrdil in utrdil je obojestransko željo po pozitivni smeri medsebojnih odnosov. S sporazumno rešitvijo problemov, ki so bremenili preteklost, je odprl obdobje jugoslovansko-avstrijskega sodelovanja na novih temeljih. Bližnji obisk voditeljev avstrijske vlade v Jugoslaviji bo zato nova manifestacija dobrih sosedskih in prijateljskih odnosov, ki smo jih v Jugoslaviji vsa zadnja leta želeli.

Ze večkrat je bilo zapisano, zlasti pa ponovljeno v zadnjih dneh, da je pomenil prihod avstrijskega zunanjega ministra Kreiskega v Beograd letos spomladi pozitivno prelomnico v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih. Res je, da tedaj ni bilo rešeno nobeno konkretno vprašanje. Toda ob obisku sta bila izražena pripravljenost in hotenje, da bi odnose med obema sosednjima državama postavili na nove, realne temelje. Bilo je potrebno nekaj časa, da so se našle sporazumne rešitve za odprta vprašanja. V teh obojestranskih prizadevanjih je zavladalo novo vzdušje in medsebojno razumevanje, kar je olajšalo pozitivne rezultate.

Med temi je na prvem mestu dokončna ureditev vseh preostalih imovinsko-finančnih vprašanj iz druge svetovne vojne. O njih je bil dosežen sporazum še pred prihodom državnega sekretarja Koče Popoviča na Dunaj. Avstrijski kancler inženir Raab je v svoji zdravici takole označil ta sporazum: »Posebej poudarjam zadovoljstvo, da smo pri razgovorih o teh vprašanjih naleteli na jugoslovanski strani na veliko razumevanje. Odkrito se veselimo tega rezultata, ker vidimo v njem zanesljivo osnovo za nadaljnje razvijanje prijateljskih odnosov.«

V avstrijsko-jugoslovanskem sodelovanju zavzema važno vlogo gospodarsko sodelovanje. Na prvem mestu je seveda zunanjetrgovinska blagovna izmenjava. Potem so možnosti kooperacije med avstrijsko in jugoslovansko industrijo in pa sodelovanje avstrijskih in naših gospodarskih organizacij na tretjih tržiščih. Bilanca avstrijsko-jugoslovanske blagovne izmenjave v prvih 9 mesecih letos je bila 30 odst. večja kot lani. To je že nedvomno posledica nove klime v političnih odnosih. Za naše gospodarstvo je važno, da avstrijsko kmetijstvo krije 80 do 90 odst. potreb domačega trga. Zato se odpirajo širše možnosti za izvoz industrijskega blaga. Pri tem pa je pomembno, da naši industrijski izvozniki poznajo avstrijsko tržišče, in kar posebej poudarjajo tamkajšnji gospodarski krogi, da zlasti večji partnerji ustanavljajo servisne delavnice in se širše zavzemajo za uveljavljanje na avstrijskem trgu.

Leta 1950 je gostoval v Jugoslaviji dunajski simfonični orkester. Treba je, žal, ugotoviti, da se pozneje kulturna izmenjava ni povečevala. Med obiskom Koče Popoviča so posebej poudarjali obojestransko željo za obnovitev in razširitev kulturnih zvez. O tem naj bi začeli čimprej konkretne razgovore. Videti je, da bodo na tem področju imele važno mesto umetniške in znanstvene ustanove ter organizacije. Za boljše medsebojno spoznavanje je bila v razgovorih omenjena tudi izmenjava predavateljev iz vrst politikov in javnih delavcev. Vladi obeh držav naj bi, kot sta izrazili obe delegaciji pri državnih razgovorih, zagotovili, da gmotna vprašanja ne bi ovirala sodelovanja na znanstvenem in kulturnem področju.

V okviru celovitosti avstrijsko-jugoslovanskih odnosov med obiskom Koče Popoviča na Dunaju ni bilo mogoče obiti položaja manjšin. V svoji zdravici na kosilu pri predsedniku vlade inž. Raabu je državni sekretar Koča Popovič dejal: »Jasno je, da bo uspešno reševanje odprtih vprašanj tudi na tem področju pomenilo važen pozitiven činitelj za naše medsebojne odnose.« Skupno sporočilo o razgovorih je poudarilo, da se obe strani strinjata, da bodo pripravljenost Avstrije za izpolnitev člena 7 državne pogodbe ter navezani stiki med predstavniki manjšin in avstrijskih oblasti omogočili vsestransko zadovoljivo ureditev tako, da bi manjšine lahko postale element zboljšanja dobrih sosedskih odnosov. Kot je znano, vsebuje 7. člen državne pogodbe več določil, ki še niso realizirana. Med temi so ureditev manjšinskega šolstva vključno ustanovitve manjšinske šolske obla-

Jugoslovansko gospodarstvo ob 15-letnici republike:

Ustvarjeni so trdni temelji

za nadaljnji vsestranski razvoj

V povojnih letih je Jugoslavija sicer z velikimi težavami in žrtvami vendar z uspehom — kakor je poudaril v svoji izjavi ob 15-letnici razglasitve republike predsednik Tito — »iz zaostale agrarne dežele postala industrijsko razvita država s trdnimi temelji, ki nam omogočajo nadaljnji vsestranski razvoj«. Če primerjamo povojni gospodarski razvoj Jugoslavije z najbolj razvitimi deželami Evrope, potem vidimo, da je šel ta razvoj v Jugoslaviji hitreje kot drugod. Medtem ko je znašala povprečna stopnja povečanja družbenega proizvoda v obdobju od 1951 do 1957 oziroma v letu 1958 na Švedskem 2,5 %, v Veliki Britaniji 2,2 % v Belgiji 2,5 %, v Franciji 3,9 %, v Zahodni Nemčiji 6,9 %, v Sovjetski zvezi 8,6 %, na Češkoslovaškem 5,8 %, na Poljskem 5,8 % in v Bolgariji 8,9 %, je družbeni proizvod v Jugoslaviji v tem obdobju naraščal po letni stopnji kakih 9 %, pozneje pa celo po stopnji 12 %.

Posebno hitro je naraščala industrijska proizvodnja, namreč po stopnji, ki sodi med najvišje v svetu sploh. V primerjavi s proizvodnjo v predvojni Jugoslaviji je današnja proizvodnja štirikrat večja. Razvile so se cele panoge, ki jih v bivši Jugoslaviji sploh ni bilo in so začeli izdelovati vrsto novih proizvodov. Proizvodnja nekaterih najvažnejših izdelkov strojne industrije, metalurgije in težje industrije je danes 9-krat večja od predvojnne, v kemijski industriji, v proizvodnji električne energije ter v črni metalurgiji se je proizvodnja povečala nad sedemkratno,

v proizvodnji nafte štirinajstkratno, v elektroindustriji 37-kratno.

Zaradi hitrega razvijanja industrije je v prvih letih močno zaostajalo kmetijstvo, v katerem se je proizvodnja začela krepkeje razvijati šele v zadnjih treh letih. Od leta 1953 do 1957 je kmetijska proizvodnja narasla letno za 5,6 %, od leta 1957 do 1960 pa že za 10,8 % letno. V teku tega razvoja so bili doseženi edinstveni uspehi, kakor na primer letni pridelek kake 4 milijone ton pšenice in 6 milijonov ton koruze, s katerimi se je Jugoslavija uvrstila med velike pridelovalce na svetu, kakor tudi veliko povečanje števila živine (5,3 milijona glav goveje živine in 6,2 milijona prašičev), kar je omogočilo opustitev uvoza raznih kmetijskih pridelkov.

Vsled začetnih težav je narodni dohodek v prvih letih zaostajal za razvojem v drugih državah, vendar je od 1948 do 1960 narasel letno za kakih 7 % in znaša zdaj povprečen letni dohodek na prebivalca 360 dolarjev, dočim je v stari Jugoslaviji znašal samo 100 dolarjev. Prav tako hiter razvoj v zadnjih letih beležijo tudi pri dviganju življenjske ravni prebivalstva. Tako je na primer leta 1959 bila potrošnja prebivalstva za 38 % večja kakor leta 1956, realne plače pa so v istem obdobju narasle za 41 %.

Na teh temeljih, ustvarjenih tekom 15 let, se bo gospodarstvo Jugoslavije v prihodnjih letih še hitreje razvijalo in bo po načrtih za obdobje do leta 1965 doseglo današnjo raven srednje razvitih dežel.

Dober razvoj prometa po Sueškem prekopu

Iz podatkov o prometu v Sueškem prekopu, ki jih v zadnjem času objavlja egiptovska uprava prekopa, je razvidno, da je lani skupna tonaža vseh ladij, ki so plule skozi prekop, narasla od 154,5 v letu 1958 na 163,4 milijona ton v letu 1959.

Največji del prometa v prekopu odpade na tankerje za prevoz surove nafte. Število tankerjev, ki so lani pluli skozi prekop, je znašalo 52 % vsega števila ladij, 70 % vse tonaže ladij ter 68,3 % vsega tovora, ki je bil prevožen skozi prekop. Pomen nafte za prekop je zlasti razviden iz tega,

da je 82 % vsega prometa skozi prekop šlo v smeri jug-sever.

Hkrati pa stalno naraščajo tudi dohodki od prekopa in so danes že znatno večji, kot so bili pred podžavljenjem prekopa. Lani so znašali dohodki od prekopa 44,54 milijona egiptovskih funtov, v prvih petih mesecih letos pa so narasli v primerjavi z istim obdobjem lani od 18,54 na 20,8 milijona egiptovskih funtov. Sicer so narasli tudi stroški za poglobljanje in razširitev prekopa, za kar so stroški v letih 1959 do 1963 preračunani na 62,8 milijona egiptovskih funtov, vendar bo Egipt te izdatke lahko kril samo z dohodki od prekopa in bodo še preostala sredstva za finansiranje drugih investicij.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Atomska elektrarna v Indiji

Indijska vlada je sklenila zgraditi v bližini Tarapura, kakih 115 km severno od Bombaja, prvo električno centralo na atomski pogon, ki naj bi proizvajala 300.000 kW električne energije. Celotni stroški elektrarne so preračunani na približno 110 milijonov dolarjev. Za gradnjo atomske elektrarne bodo uporabljeni predvsem indijski stroji in material in pretežno tudi domača delovna sila, zgraditev same konstrukcije centrale pa bodo verjetno poverili sovjetskemu podjetju.

Amerika pred gospodarskim nazadovanjem!

Po poročilih iz New Yorka namestajo v Ameriki v prihodnjem letu uporabiti 35,1 milijarde dolarjev za zgraditev in opremo novih tovarn. Ta vsota je za 3 odstotke nižja od zneska, ki je bil letos porabljen v ta namen. V gospodarskih krogih iz tega sklepa, da je Amerika pred novim gospodarskim nazadovanjem.

Avstrijsko-jugoslovansko sodelovanje

na področju dobavljanja električne energije

Sicer ima Avstrija dovolj vodnih in kaloričnih elektrarn, katerih proizvodnja električne energije krije domače potrebe, vendar je zainteresirana tudi na tuji energiji, konkretno na jugoslovanski, ker ima na drugi strani ugodne možnosti za izvoz svoje električne energije. Zato se sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo na področju dobavljanja električne energije že več let dobro razvija in so se ravno pred nedavnim spet sestali na Dunaju zastopniki elektrogospodarstva obeh držav, da uredijo podrobna vprašanja v zvezi z uvozom električne energije v Avstrijo. Konkretno je šlo za petmesečno obdobje od decembra letos do aprila 1961, v katerem naj bi Jugoslavija dobavila Avstriji 100 milijonov kWh električne energije.

Sodelovanje na tem področju se bo med Avstrijo in Jugoslavijo še dalje razvijalo in bodo v Sloveniji za večje dobave električne energije Avstriji zgradili nov 220 kilovoltni daljnovod iz Velenja do Labota.

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — Sovjetska zveza je zahtevala od glavnega tajnika OZN, naj bi takoj obvestil Generalno skupščino o ukrepih, ki so jih prevzeli Združeni narodi za pomoč kongoškemu premieru Lumumbi. Po njeni sodbi predstavlja aretacija Lumumbe samovoljno in nezakonito dejanje proti zakoniti kongoški vladi, ki ga je storil nezakoniti diktatorski režim. Generalni tajnik svetovne organizacije in poveljstvo OZN sta neposredno odgovorna za varnost in življenje članov kongoške vlade.

Stockholm. — V Stockholmu proučujejo možnosti za ustanovitev stalnih švedskih vojaških enot za OZN, ki bi jih brez poprejšnje priprave poslali v tiste kraje sveta, kjer bi bilo potrebno. Švedsko vojaško poveljstvo je sestavilo predlog, po katerem bi za službovanje pod zastavo OZN vnaprej ustanovili poseben vojaški odred, sestavljen iz pobotnih, letalskih in pomorskih enot, skupno 1450 mož. Predlog bodo, kakor pravijo, še letos predložili švedskemu parlamentu.

Rim. — Italijanski zunanji minister Segni je izjavil, da se bo 12. decembra v Parizu sestal z avstrijskim zunanjim ministrom Kreiskim. Na sestanku bosta razpravljala o vprašanju Južne Tirolske.

Bonn. — V Bonnu so uradno sporočili, da so zaradi bolezni kanclerja Adenauerja preložili njegov obisk v Parizu in Londonu. Adenauer je nameraval obiskati Pariz že 4. in 5. decembra, London pa od 12. do 13. decembra. Objavili so, da se bo z De Gaullem sestal pozneje, medtem ko bo zahodnonemško delegacijo na konferenci predsednikov vlad evropske gospodarske skupnosti v Parizu vodil zunanji minister von Brentano. Kancler se je močno prehladil in je po nasvetu zdravnikov ostal doma.

London. — Izmenjavo veleposlanikov med Združeno arabsko republiko in Veliko Britanijo so drugič preložili na nedoločen čas. Najprej so hoteli urediti diplomatska predstavništva že do 15. novembra, pa so to potem preložili do 1. decembra. Sedaj so zadevo spet odgodili. "Times" piše, da je odložitev zahtevala vlada ZAR zaradi neurejenega vprašanja njenih konzulatov v nekaterih britanskih kolonijah.

New York. — Ameriška akademija znanosti in umetnosti je izkazala veliko priznanje jugoslovanskemu kiparju Ivanu Meštroviču, ki ga je skupno z znanim ameriškim slikarjem Petrom Blumom izbrala za svojega rednega člana.

Frankfurt. — Neki frankfurtski list ve povedati, da bo perzijski šah Reza Pahlavi z novim letom prenehal pošiljati svoji bivši ženi Soraji mesečni znesek 4.300 dolarjev. Soraja je sedaj v ZDA. Njen oče je zanimal ke vesti.

Caracas. — Že nekaj časa je položaj v Venezueli izredno napet in je prišlo do hudih nemirov v prestolnici, kjer so napredno usmerjeni študentje zasedli univerzo in jo preverili v nekako trdnjavo. Karneje so se pretvori razširili v notranjost dežele, zlasti na tista področja, kjer so obširna petrolejska polja. Študentje in napredni del prebivalstva protestirajo proti sedanemu režimu, ki se je pod predsedstvom Betancourta pretvoril v diktaturo.

Tunis. — Sredi decembra se bo v Akri sestal posvetovalni odbor za razvoj univerzitetnega šolanja v Gani. Z namenom, da bi čim bolj pospešili razvoj višjega šolstva, je ganska vlada imenovala tudi mednarodni odbor, v katerem so razen afriških profesorjev tudi britanski in ameriški ter profesor iz Sovjetske zveze. Javne in prosvetne organizacije Gane in Zahodne Afrike so dale pobudo za čim boljšo organizacijo univerzitetnega šolanja.

sti, dvojezični napisi topografskega značaja v upravnih in sodnih okrajih s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom, dalje soudeležba manjšine v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah, kakor tudi obstoj organizacij, za katere predvideva 5. točka 7. člena razpust pod določenimi pogoji. V Jugoslaviji in posebej še v Sloveniji pozdravljamo vsako realistično prizadevanje odgovornih avstrijskih krogov in prav tako dela avstrijskega tiska, naj bi politika do manjšine pospeševala, ne pa obremenjevala avstrijsko-jugoslovanskega sodelovanja.

Ni dvoma, da trdni temelji avstrijsko-jugo-

slovanskih odnosov, ki so bili postavljeni v zadnjih mesecih in konkretno potrjeni ob obisku Koče Popoviča, odpirajo mnogo možnosti za sodelovanje obeh držav na širšem mednarodnem področju, posebej tudi v Organizaciji Združenih narodov. S tem, da so z ureditvijo dvostranskih odnosov odpadle ovire za tako sodelovanje, je obisk Koče Popoviča na Dunaju in novo vzdušje v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih nedvomno tudi pomemben prispevek Jugoslavije in Avstrije za utrjevanje miru v tem delu Evrope in stabilnosti v tem delu Evrope.

„Delo“, 29. 11. 1960, Ljubljana

Rožanski prosvetaši so gostovali na Jesenicah:

Z izmenjavo kulturnih dobrin

hočemo graditi mostove prijateljstva med sosednima narodom

Ko nas je vaša folklorna skupina pred meseci obiskala na Koroškem, nas je obdarila s pravimi biseri iz bogate zakladnice slovenske kulture. Nepozabno nam bo ostalo takratno srečanje, ki ga obnavljamo z našim obiskom na Jesenicah. Sicer ne prinašamo tako kvalitetnega darila, vendar prihaja vse, kar vam bomo posredovali z našo pesmijo, iz globokega srca. Prav ta pesem je poleg skupnega jezika in skupne kulture najmočnejša vez, ki nas druži, vas tukaj in nas na drugi strani državne meje, v tesni bratski povezanosti. Zato tudi nočemo, da bi bile meje pregrade, marveč se hočemo zlasti z izmenjavo kulturnih dobrin truditi, da bodo te meje postale trdni mostovi dobrega prijateljstva med obema narodom in med sosednima državama.

S temi besedami je tajnik Slovenske prosvetne zveze Blaž Singer prejšnjo soboto pozdravil Jeseničane, ki so dobesedno do zadnjega kotička napolnili Čufarjevo gledališče, kjer je na povabilo Delavsko prosvetnega društva Svoboda "Tone Čufar" gostovala skupina prosvetašev iz Roža. Že sprejem na kolodvoru, kjer so nas gostitelji pričakali z godbo jeseniških železarjev, je bil prirčen bratski pozdrav. Zlasti pa so prišla topla čustva do izraza med sporedom, ko so nastopali instrumentalni trio iz Sel, tamburaški zbor SPD Št. Janž in Sveče pod vodstvom Hanzija Gabriela ter Rožanski pevski zbor, ki ga je vodil Tone Špruk, medtem ko sta za pestrost programa poskrbeli še instrumentalni kvintet in otroška plesna skupina Jeseničanov (le-ta

ob nadaljnji požrtvovalnosti uspešno razvijalo tudi v Rožu, za kar gre še posebna zasluga pevovodji Toneti Špruku in mlademu nadarjenemu vodji tamburašev Hanziju Gabrielu. —

Drugega dne bivanja na Jesenicah je tamkajšnje društvo pripravilo za našo skupino obisk v Begunjah in Dragi, kjer niso šteli grobovi, spomeniki in muzej spominjajo na nepopisna grozodejstva nacističnih zločincev med zadnjo vojno. Sledil je še izlet na Vitranc ter ogled jeseniške železarne, medtem ko so si posamezniki ogledali hokejsko tekmo med ekipama z Jesenic in iz Kitzbühla. Za zaključek pa je jeseniška Svoboda priredila v svojem kulturnem domu kulturno-družabno popoldne, kjer se je predstavil komorni zbor pod vodstvom pevovodje Poldeta Ulage. Skupno s kvartetom pevcev-solistov, ki smo jih obudovali že ob njihovem gostovanju na Koroškem, je ansambel demonstriral res zavirljivo visoko raven pevske kulture in se že zdaj veselimo, ko bodo ob prvi priložnosti obiskali tudi naše koroške kraje in ljudi.

Ko smo se poslavljali od naših jeseniških

prijateljev, nam je bilo vsem hudo, saj smo med njimi preživeli res lepe ure, za katere smo jim iz srca hvaležni. Poslovili pa smo se v zavesti, da se bomo še večkrat srečali, ker je tako njihova kot tudi naša iskrena želja, da navezane stike čim bolj poglobimo in vzpostavimo redno izmenjavo kulturnih skupin, kar bo bistveno prispevalo h temu, da meja ne bo več ločila, marveč združevala in tako izpolnjevala plemenito nalogo trdnega mostu prijateljstva in dobrososedskega razumevanja. —

Avstrijski carini pa bi ob tej priložnosti pošepetali na uho samo toliko, da njena očividna nervoza, ki jo zdaj že večkrat opažamo ob povratku naših kulturnih skupin iz Slovenije in ki se je začela stopnjevat zlasti z ureditvijo maloobsejnega prometa, ni ravno najboljši izraz želje po nadaljnjem izboljšanju odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Decembrska številka „Mladega roda“

Nekoliko zakasnelo — kakor smo zvedeli, zaradi zadržanosti enega izmed sodelavcev — je izšla nova številka „Mladega roda“, ki je zato posvečena tudi samo mesecu decembru. Kot decembrska številka prinaša torej v glavnem sestavke o pozni jeseni in prvem zimskem času, nadalje o miklavževanju, o božičnih praznikih in o vstopu v novo leto.

Vsebuje pa po stari navadi tudi celo vrsto pravlji in pripovedk za mlajše letnike ter zanimive članke z raznih področij v povik šolski mladini. Tako beremo tokrat o keruhu

Sad dosledne politike

v uveljavljanju
pravic narodnih manjšin

V prosvetni politiki smo dosledno uveljavljali načelo spoštovanja in uveljavljanja pravice narodnih manjšin do vsestranskega razvoja. V šolskem letu 1958-59 je na primer nad 200.000 pripadnikov narodnih manjšin obiskovalo šole, kjer imajo pouk v njihovem materinem jeziku. Na Koroškem in v Metohiji, na področju, kjer pred vojno ni bilo nobene šole s poukom v materinem jeziku, čeprav je imelo nad pol milijona prebivalcev, smo zgradili v povojnih letih nad 400 šol. Letna naklada časopisov narodnih manjšin v Jugoslaviji znaša zdaj nad 17,5 milijona izvodov. To je sad dosledne politike v uveljavljanju pravic narodnih manjšin v Jugoslaviji.

(Predsednik Tito v izjavi ob 15-letnici razglasitve FLRJ)

Objava

slovenske gimnazije

V torek, dne 13. decembra 1960, je na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v šolskih prostorih „Dan staršev“.

Od 13. do 16. ure imajo vsi starši možnost, da se informirajo o študijskih uspehih svojih otrok.

Ob 16.15 uri je na gimnaziji občni zbor „Združenja staršev“.

Ravnateljstvo

Državne realne gimnazije
in gimnazije za Slovence
v Celovcu

se je ob tej priložnosti prvič predstavila javnosti in je bila s svojim res prisrčnim nastopom zasluženo deležna posebnega priznanja).

Rožani so v glavnem nastopili s koroškimi pesmimi, s katerimi so mnogoštevilno publiko vidno navdušili. Čeprav so vsi trije ansambli po sedanjem sestavu razmeroma mladi tako po času vežbanja kakor — razen malih izjem — še posebno po starosti članov, so pri svojem nastopu na Jesenicah pokazali lep napredek in razveseljive uspehe prizadevanj zadnjih tednov odnosno mesecev. S tem so vsekakor dani pogoji, da se bo prosvetno udejstvovanje

Skupščina Svobod in prosvetnih društev okraja Kranj

V moderni dvorani okrajnega ljudskega odbora Kranj je zadnje nedeljo zasedala okrajna skupščina Svobod in prosvetnih društev, ki je pregledala dosedanje delo ter sprejela načrte in sklepe za bodoči razvoj kulturno-prosvetne dejavnosti v kranjskem okraju. Skupščine se je poleg velikega števila delegatov in drugih gostov udeležila tudi tričlanska delegacija Slovenske prosvetne zveze iz Celovca.

Iz poročila ter iz živahne razprave so bili razvidni uspehi, ki so jih v kranjskem okraju dosegli v zadnjem letu na kulturno-prosvetnem področju. Govora pa je bilo tudi o težavah, ki jih bo treba premostiti za še bolj uspešen razvoj kulturno-prosvetne dejavnosti, ki prav tako kot na gospodarskem področju vedno bolj prehaja na temelje samoupravljanja, ko postajajo nosilci kulture proizvajalci-upravljalci sami. Kot glavno nalogo so si društva zadala poslanstvo socialistično-humanistične kulturne in estetske vzgoje ter posredovanja kulturno-zabavnega življenja čim širšemu kro-

gu ljudi. Posebno zanimanje je na skupščini vzbudila razprava o tem, da bi kulturne probleme reševali skladno z ostalimi komunalnimi problemi in bi tudi vse objekte, ki služijo kulturni dejavnosti, gradili ter vzdrževali iz javnih sredstev v okviru občin in komun.

Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze

obsega letos naslednje knjige:

1. Koledar slovenske Koroške za leto 1961
2. „Mladina poje“, pesmarica za mladino
3. Jack London: „Zgodbe s severa in juga“
4. Clement Richer: „Ti-Kojo in njegov morski pes“
5. Vitko Musek: „Knjiga o filmu“, zgodovina filmske umetnosti
6. „Stanovanje, oprema in ureditev“, praktični priročnik

Večina knjig je bogato opremljena z ilustracijami, kljub temu znaša cena celotne zbirke s amo 35 šilingov. Knjige so na razpolago pri krajevnih prosvetnih društvih in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Ne zamudite priložnosti in si pravočasno oskrbite kolekcijo, ki bo lepo in dragoceno dopolnilo za vašo domačo knjižno polico!

Vladimir Klemenčič:

Migracije prebivalstva na Koroškem med leti 1934—1951

„Sehr wichtig ist nun, dass die freiwillige Assimilation grossen Ausmasses gegenwärtig fast überall in Europa aufgeführt hat... Wo also freiwillige Assimilation stattfindet, sind meist politische Gründe oder Zweckmässigkeitserwägungen vorhanden, und doch handelt es sich dann oft um Zwangsassimilation, obschon ohne Anwendung von Gewalt.“
Dr. Günter Decker, Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen, Göttingen 1955.

Uvod

V razpravi »Rast prebivalstva na Slovenskem Koroškem v obdobju 1934 do 1951«, ki je bila objavljena v Geografskem vestniku leta 1952, so nakazani številni demogeografski problemi. Med obema popisoma je poraslo prebivalstvo na celotnem Koroškem in slovenskem Koroškem za 17 %, kar je nesorazmerno velika številka, če jo primerjamo s porastom prebivalstva v LR Sloveniji, kjer se je povečalo število prebivalstva v letih 1931—1948 le za 2,5 %.

Ker je Koroška poseljena na svojem severnem delu z nemškim, na južnem pa tudi s slovenskim prebi-

valstvom, je ostalo vprašanje vplivov posameznih demogeografskih činiteljev, posebej na slovensko, mešano in na nemško ozemlje, odprto.

Predvsem nas zanima, v kolikšni meri se je povečalo število prebivalstva po teritorijih z različno narodnostno sestavo prebivalstva:

1. Na račun:
 - a) prirodne rasti domačinov;
 - b) doselitve prebivalstva nemškega ali slovenskega porekla iz inozemstva;
 - c) Nemcev iz drugih avstrijskih pokrajin.
2. Kako so vplivale na rast prebivalstva:
 - a) na južnem delu selitve iz severne Koroške;
 - b) na severnem delu selitve iz južnega dela Koroške;
 - c) selitve iz agrarnih, gospodarsko slabo razvitih področij v območja gospodarskih in populacijskih centrov.
3. V kakšni meri se je izseljevalo prebivalstvo v kraje izven Koroške:
 - a) iz celotne Koroške,
 - b) iz posameznih delov Koroške.

4. Učinek sprememb gospodarske strukture prebivalstva na celotnem Koroškem in po posameznih pokrajinah na selitve prebivalstva.

Za študij narodnostne strukture je razčlenitev migracij in prirodne rasti domačega prebivalstva zato pomembna, ker se z doseljivanjem tujega naroda in odseljivanjem domačinov lahko v določenih pogojih bistveno izpremeni nacionalna struktura prebivalstva.

Z razpoložljivimi podatki moremo le deloma razčleniti in pojasniti migracijske procese na Koroškem. V avstrijskih statističnih publikacijah že od nekdaj ne objavljajo gradiva po statističnih enotah, ki bi bile vsklajene z etničnimi mejami, pač pa po okrajih, ki vključujejo v svoja območja slovensko, mešano in nemško ozemlje. Za našo analizo predstavlja veliko oviro tudi nezanesljivost objavljenih podatkov o narodnostni strukturi prebivalstva zadnjih dveh ljudskih štetij^{1, 2, 3}. Kriterij

¹ Koroški zbornik: Bogo Grafenauer, „Narodnostni razvoj na Koroškem od sredje 19. stoletja do danes“. Koroški zbornik, Ljubljana 1949, str. 215.

² V. Klemenčič, „Avstrijski popis prebivalstva leta 1951 in koroški Slovenci“. Naši razgledi, Ljubljana 1955, str. 357—359.

³ Richard R. Randall, „Political geography of Klagenfurt-Basin“. Geographical review, July 1957, New York, str. 417—419.

popisovanja po narodnosti je bil pri popisu leta 1934 drugačen kakor pri popisu leta 1951. Leta 1934 so uvrščali prebivalstvo po pripadnosti h kulturnemu krogu, med slovensko in nemško. Pri drugem štetju leta 1951 pa po občevalnem jeziku v te skupine: deutsch, deutsch-slovenisch, slovenisch-deutsch, windisch, deutsch-windisch, windisch-deutsch, slovenisch-windisch, windisch-slovenisch in slovenisch, dasiravno v praksi takšnih jezikovnih skupin ni in občevalnega jezika ali celo posebnega naroda »Windisch« lingvistično in zgodovinsko ni doslej še nihče ugotovil. Zaradi tega so s teoretično-statističnega vidika takšni podatki, ki so bili zbrani, obdelani in objavljeni po tako neutemeljeni metodi za ugotavljanje narodnostne strukture prebivalstva posameznih področij Koroške, neuporabni v znanstvenem proučevanju. Žal črpajo in se sklicujejo na to gradivo pri dokumentaciji ugotavljanja sprememb v nacionalni strukturi prebivalstva na Koroškem tudi nekateri avstrijski geografi v znanstveni literaturi, ne da bi to gradivo preverili tudi na terenu^{4, 5}. S terenskim delom ter kri-

⁴ V. Paschinger, „Landeskunde von Kärnten und Osttirol“. Klagenfurt 1949, str. 219—220.

⁵ H. Paschinger, „Kärnten. Ein Länderkundlicher Abriss. Berichte zur Deutschen Landeskunde“, 18. Band. Remagen 1957, str. 20—36.

tičnejšo analizo statističnih podatkov tudi ne bi mogli prezreti doseljavanja nemškega prebivalstva na južno Koroško, ki je odločilno vplivalo na povečanje absolutnega in relativnega števila nemškega prebivalstva v tem delu Koroške. Doslej ni še nihče podrobneje proučil vzrokov izseljevanja Slovencev v prekomorske dežele, povojnega odseljavanja v Švico, na severno Koroško in v druge avstrijske pokrajine.

Če bi avstrijski geografi res upoštevali vse pomanjkljivosti popisnega gradiva za nacionalno sestavo prebivalstva, doseljavanje tujcev in odseljavanje domačinov, prav gotovo ne bi več razpravljali o naravni asimilaciji in o procesih mirne germanizacije ter prostovoljnem odmiranju Slovencev na Koroškem.

Z velikimi gospodarskimi in političnimi spremembami med leti 1934 in 1951 so se zelo hitro preusmerjale migracijski tokovi. V dobi gospodarske konjunktore po kapitalistični krizi od popisa prebivalstva leta 1934 do nemške zasedbe Avstrije leta 1938, se je selilo prebivalstvo pod vplivom postopne industrializacije največ iz agrarnih področij v območja industrijskih središč Koroške.

(Nadaljevanje sledi)

Premislino, preden kupimo na obroke

Podoba je, da vlada v naši deželi idealno blagostanje. Vse se vozi z avtomobili in drugimi motornimi vozili; vedno več je teh vozil na cestah. Stanovanjski prostori so opremljeni s komfortom, hladilniki, pralnimi stroji, nešteto je radio sprejemnikov in televizijskih aparatov in mnogo drugega. Kaže, da imajo ljudje vsega dovolj ter so srečni, da so tako visoko dvignili raven življenjskih pogojev.

Toda pogled za kulise, v poslovne in kreditne knjige in zapiske, kaže drugačno, vznemirljivo sliko zadolžitve in odplačil na obroke, kar je zavzelo v Avstriji ogromen obseg in vzbuja zaskrbljenost za bodočnost ter pomeni resno nevarnost za trajno gospodarsko uravnovešeno zadolženost, kakor tudi upnikov.

Glasiło ÖAMTC »Auto Touring« ugotavlja, da najmanj 85 odstotkov nabaviteljev motornih vozil ni kupne cene plačalo, temveč so jih kupili na obroke. Pri avstrijskih zavodih za delna plačila je najetih posojil v višini 1183 milijonov šilingov, to je 66 odstotkov pri teh zavodih najetih kreditov za nakup avtomobilov na obroke. Razen teh zavodov pa se ukvarjajo tudi drugi denarni zavodi s posredovanjem kreditov za odplačevanje avtomobilov v obrokih, tako da je vsota kreditov za nakupe avtomobilov dejansko še mnogo višja. »AT« pripominja k temu, da bi bila na naših cestah zelo pestra slika, če bi morali vsi vozači svoja še neplačana vozila zaznamovati s kakšno posebno barvo.

V splošnem je v Avstriji zadolžitev na obroke narasla v letih 1957 do 1960 od dveh na štiri milijarde šilingov. Že jeseni leta 1959 so ugotovili, da je imel vsak peti delavec ali nameščenec dolgove na obroke. V zadnjih dvajsetih mesecih pa sodijo strokovnjaki, da je s plačili na obroke zadolženo vsako četrto, v nekaterih zveznih deželah celo vsako tretje normalno gospodinjstvo. Šestdeset do 80 odstotkov hladilnikov, pralnih strojev in drugega električnega orodja je bilo letos prodanih oziroma kupljenih na obroke. Razen tega je kupljenih na obroke tudi 50 odstotkov televizijskih in okoli tretjina radijskih aparatov.

V kolikor je kupovanje na obroke gospodarsko dobro tako za kupca, kakor za dobavitelja, je veliko narodnogospodarsko vprašanje ter je stvar gospodarskih izvedencev, ki se s tem problemom tudi temeljito bavijo. Ni pa nobenega dvoma, da so obvezni plačilni obroki za marsikatero eksistenco kočljiva zadeva. Kupovanje je na ta način tudi zapeljivo. »Kupite, plačali boste pozneje, na obroke!« ponuja podjetnik svoje blago. Večkrat pa ljudje, posebno še na kmetih, nasedajo prekanim agentom, ki jih pregovorijo, da kupijo na obroke, navidežno ugodno, stvari tudi za večje vsote, ki jih ne potrebujejo nujno, niti jih ne morejo koristno in gospodarsko uporabiti. Marsikateri je takšne nakupe bridko obžaloval, posebno tudi, če se ni dobro seznanil in razumel kupne pogodbe, ki jo je podpisal. Često obsega kupna pogodba vse drugačne in neugodnejše obveznosti za kupca, kakor pa mu je natvezil agent.

Vedno spet opozarjamo, kupujte pri znanih domačih podjetjih, predvsem pri svojih domačih gospodarskih zadrugah, ki jim lahko zaplate, da vam o potrebi in koristi kakšnega predmeta, ki ga nameravate kupiti pošteno in strokovno svetujejo ter vam tudi postrežejo s kvalitetnim in priznanim blagom.

Čezmerni in pogosto zaradi trenutnega razpoloženja storjeni nakupi na obroke do skrajne plačilne zmogljivosti spravijo marsikatero eksistenco v gospodarske stiske in nered. Nihče ne ve, kako se bodo razmere zaslužke in dohodkov razvijale v bodočih letih, kajti v neredkih primerih sklepajo plačilne pogoje na obroke tudi na tri leta. Kdo ve, če bo visoka gospodarska konjunktura trajna. Kaj ko bi se sedanja še zadovoljiva zaposlenost skrbala in bi mnogo delavcev ter nameščenec

Nov primer narodne nestrpnosti

Primer narodne nestrpnosti, o katerem tukaj poročamo, nikakor ni osamljen. Vedno znova srečamo ljudi vseh vrst, ki dajo duška svoji mržnji do slovenskega jezika, mu odrekajo eksistenčno pravico na naši zemlji ter bi radi slovenske deželane pregnali iz domovine.

V Holbičah v občini Škofiče sta bila prejšnji teden po opravih zastopnika koroške elektrifikacijske družbe KELAG, ki sta preiskovala električne naprave in števce. Mudila sta se tudi pri kmetu Janšejcu, ki ju je po končanem službenem opravku povabil v stanovanje in jima po stari slovenski navadi gostoljubnosti tudi lepo po domače postregel.

Družina govori iz roda v rod po domače slovensko, kakor govorijo tudi v vsej okolici. Uradniku Hoferju od KELAGa pa je slovensko govorjenje v Janšejevi hiši hudo razburilo živce in se ni mogel brzditi. Razjezil se je in ukazoval, da se mora pri nas govoriti nemški, ker živimo v Avstriji in ne v Jugoslaviji.

Gostitelj mu je nato seveda stvarno povedal svoje mnenje, kar bi moral Hofer že davno sam vedeti. Naletel pa je neverjetno nerazumevanje. Hofer mu je dejal: Komur

DREVLJE

V Drevljah je prejšnji teden umrl Janez Bizek, gospodar kmetije pri Encču. Ugledni in spoštovani naš vaščan je prehodil 72 — letno delu posvečeno življenjsko pot. Z njim nas je za vedno zapustil vzor, oče in gospodar ter dober in uslužen sovaščan in sosed. Pokojni je lahko zgled mnogim drugim.

Janez Bizek je bil v prvi vrsti vseskozi napreden kmet, ki je s preudarkom in postopoma vzorno uredil svoje kmetijsko gospodarstvo. Razen tega si je po vojni ustanovil tudi žagarsko podjetje ter ga vodil z lepim uspehom in s tem tudi pokazal svojo ekonomsko sposobnost.

Poleg nenehnega dela za napredek svojega gospodarstva in koristi družine se je vedno živoanimal za dogajanja v domovini in v svetu ter dogodke in položaj vedno iz lastnega s svojim zdravim domačim razumom pravilno in stvarno presojal. Pokojni je bil skoz in skoz zaveden Slovenec ter je vedno stal v vrstah onih, ki se prizadevajo za pravice in obstoj slovenskega ljudstva na svojih domačih koroških tleh. Z vso vnemo in prepričanjem je nesebično

ne moglo več plačevati svojih zapadlih obrokov. K neverjetno manjšim dohodkom bi prišlo še breme neplačanih obrokov. Primeri brezposelnosti pa se vsekakor že pojavljajo.

Pa tudi na kmetih je slišati glasove o vedno bolj perečih gospodarskih težavah, ki so seve tudi posledice enostranske agrarne politike. Pritožujejo se, da ne morejo spraviti v denar živine, kjer so posebno prizadeti gorski kmetje, v denar pa tudi ne morejo spraviti ponekod pomembnega letnega pridelka krompirja, ki je letos prav dobro obradil, toda kaj koristi, ko ni odjemalca in ustrežne cene.

Zato je treba res v vsakem primeru temeljito premisliti in se šele potem odločiti za investicije, o katerih smo lahko prepričani, da se nam bodo čimprej obrestovale, predvsem pa, da ne bodo ogrožale našega obstoja.

va, da se z modernizacijo poklicnih šol ustreže okoliščini, da se poklicni pripravniki zaradi stalnega tehniškega napredka vedno bolj specializirajo.

Okoli 600 učencev zahaja v poklicno šolo v Celovcu. Stara šola je bila že davno premajhna za sprejem tega števila učencev ter so si pomagali s pomožnimi in zasilnimi prostori v barakah v August-Jaksch-Strasse, v Lindengasse, v Kolpinghausu in v Delavski zbornici.

Iz govorov ob slavnostnem aktu je tudi povzeli, da so v znesku, ki je določen prihodnja leta za gradnjo poklicnih šol, v načrtu gradnja poklicne šole v Beljaku, gradnja delavnice v Spittalu ter pregradnja stare osnovne šole v Velikovcu v poklicno šolo. Polovico gradbenih stroškov bo krila dežela, polovico pa občine.

tukaj ni prav, naj pobaše nahrbtnik in se pobere k Titu!

V nadaljnji polemiki se je KELAGov zastopnik obregnil tudi v dr. Zwitterja in ga označil kot največjega hujskača v deželi in pripomnil, da mu bodo že pomagali. (Poudarek »pomagali« je zvenel kot grožnja — kajti, če bi mu res pomagali pri njegovem poštem prizadevanju, bi bil tega dr. Zwitter gotovo vesel) Nadalje se je rati, da nikdar ne bodo dopustili uveljavljanja 7 državne pogodbe.

K tej cvetki iz naših koroških gajev je komentar pravzaprav nepotreben. Ni mogoče verjeti, da bi bil uradnik KELAGa tako neveden o razmerah na Koroškem, pač pa je to sad načrtnega hujskanja in vnašanja nacionalne nestrpnosti gotovih organizacij ter dela tiska na Koroškem, ki zaničkajo dvojezični značaj dežele. Ni pozabljena 40. obletnica plebiscita, ki je izpadla kot grožnja proti koroškim Slovencem, na kateri proslavi ni bila izrečena niti ena slovenska beseda, potvarjali pa so slovensko pesem in ples v nemščino.

V tem primeru pričakujemo, da bodo pristojni pri KELAGu temu večno včerajšnjemu človeku razsvetlili um in ga odločno poučili, da takšni izpadi škodujejo razen

sodeloval v zadrugi, domači slovenski hranilnici in posojilnici na Bistrici. Dolga leta je bil kot odbornik v občini zastopnik Slovencev, več let je bil tudi podžupan občine. Kot neupogljiv značaj tudi ni klonil v dobi najhujše preizkušnje koroških Slovencev, v času nacističnega nasilja. Zaradi svojih kremenitih lastnosti je moral prestati tudi marsikakšne težave in nevšečnosti s strani narodnih nasprotnikov in nacističnih pajdašev.

V četrtek preteklega tedna je bil pogreb blagega pokojnika na pokopališču pri cerkvi v Gorjah. Pogrebni svečanosti se je udeležila velika množica ljudi, med temi domača požarna bramba. S številno udeležbo na njegovi zadnji poti so žalni gostje iz bližnje in daljnje okolice zgovorno

Slovensko prosvetno društvo »Rož«
v št. Jakobu v Rožu

VABILO

V okviru občnega zbora Slovenskega prosvetnega društva »Rož« v soboto, dne 10. decembra 1960, ob 19.30 uri, bo tudi skioptično predavanje

Z avtomobilom in fotoaparatom
po Bolgariji, Grčiji in Jugoslaviji

Hanzej Weiss in Mirko Kunčič bosta ob izvirnih barvnih fotografskih posnetkih govorila o krajih in življenju v Bolgariji, Grčiji in Jugoslaviji. V odmorih pa boste slišali lepe slovenske narodne in ljudske viže.

pokazali Janezu Bizeku svojo globoko naklonjenost in zasluženost spoštovanje.

Ob odprtem grobu je spregovoril tudi poslevoedeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter ter v svojih besedah pokojnika pokazal kot zgled kremenitega neuklonljivega značajnega moža, ki v zvestobi do materinega jezika in izročilom svojih prednikov nikdar ni okleval. Globoko zvestobo svojemu ljudstvu je vedno pokazal tudi v dejanju s sodelovanjem in pobudo pri naših skupnih prizadevanjih. Kljub temu, da je bil pokojni ves predan skrbi in napredku »svojega kmetijskega obrača in žagarskega podjetja, kar je zahtevalo mnogo časa in dela, je vedno našel tudi čas za delo v občinskem odboru in v našem zadrugi, v zavesti, da stori s tem dolžnost v korist naše skupne blaginje.

Domača zemlja je zagnila telesne ostanke našega nepozabnega Janeza Bizeka, v srca vseh navzočih pa je kanila kapljica bridkosti in žalosti ob slovesu od dobrega sosedu in vaščanu. Pokojni zapušča ženo in dva sinova, ki jim je zapustil lep dom in zgradil celo novega. Toda v domu je nastala praznina in žalost, ko dobrega očeta ni več. Žalujemoč svojem izrekamo naše odkrito sožalje.

deželi in državi tudi ugledu podjetja, ki ima svoje odjemalce tudi v neštetih domovih po naših vaseh. Prizadetemu pa svetujemo: Če ne more prenesti slovenske govorice, naj si poišče kruh tam, kjer mu ne bo treba poslušati našega lepo donečega jezika, ki ga ljudstvo na tej zemlji govori že več kot tisoč let, jezika, ki se je kljub vsemu preganjanju, zlasti v zadnjih sto letih, ohranilo vse do danes in je zanj trpelo mnogo rodov, danes pa mu celo državna pogodba in ustava priznava značaj enakopravnega jezika!

Vojne igrače niso za otroke

Avstrijska organizacija »Prijatelj otrok« poziva tudi letos vse odgovorne starše v deželi, da naj ob praznikih ne obdarujejo svojih otrok z vojnimi igračkami, ker te nikakor ne spadajo pod božično drevo. Državni poslanec gospa Psonder je pred nedavnim tudi v parlamentu govorila proti vojnim igračam. Med drugim je dejala: Prav ob praznikih se veselimo, ko gledamo izložbe trgovin za igrače. Na izbiri je mnogo čudovitih izdelkov. Vidimo pa tudi revolverje in puške, torej vojne igrače, ki naj bi v naših trgovinah za igrače ne sme imeli prostora. Ali ne vzbujamo s temi že v najmlajših nevarne nagone in ali se mladino tako vzgaja k človekoljubju?

SELE — KOT

Približno pred letom dni smo v Vestniku poročali, da je Špicjakov Jurij napravil lastno elektrarno. Gotovo je ob tem dogodku mislil Repovcev Franci: kar zna ta, bom znal tudi jaz. Pomalem je vse leto pripravljaval vse potrebno in ko je končal najvažnejše delo na polju in v gozdu, se je lotil uresničenja načrta.

V starem mlinu, rekli smo mu Repovcev mlin, je tudi on zgradil električno centralo. Za potrebno vodo kot gonilno silo ni imel nobenih težav. V Repelskih tabrah je med skalami napravil jez. Kolo starega mlina, ki je itak že dlje časa počivalo, se sedaj vrti vsak dan in poganja namesto težkih mlinskih kamnov moderen dinamom. Repovcev Joza pa sedi v dolgih zimskih večerih v prijetno razsvetljeni kuhinji, kadi svojo pipico in kdaj pa kdaj vzdigne glavo in pogled proti stropu in komaj si še predstavlja borne prejšnje petrolejke. Spominja se časov, ko je na ramenu in hrbitih nosil žaklje žita v mlin, nato pa spet moko domov.

Posebno zadovoljna je seve tudi Repovceva gospodinja. V tem času je treba pospravljati v hlevu, ko je že tema, z bomo razsvetljavo s petrolejko se je pač le za silo videlo delati ter je bila oskrba živine neprimerno neprijetnejša in težavnejša. Sedaj lahko dela tudi pozno zvečer v hlevu, kakor pri belem dnevu.

Električna luč pri Repovcu pa bo v prvi vrsti koristila prav gospodarju samemu. Ob dolgih zimskih večerih bo odslej lahko obdeloval les, iz katerega napravi s svojimi spretnimi rokami odlične izdelke in stvari. Repovc je namreč zelo nadarjen in spreten rezbar. Njegovi iz lesa izrezani jeleni in drugo so prave umetnine. Franci je skrit samorasten talent. Po zunanosti je skromen, tih in preprost človek, v notranjosti pa poln zamisli in iznajdljivosti. Mimogrede povejmo tudi, da je Franci v času nacističnega nasilja stopil v vrste onih, ki so se borili za svobodo, pravico ter mir v svetu in za pravico zatiranega človeka.

Pokojninska zavarovalnica za delavce, deželni urad Graz je izplačala oktobra 77.407 koroškim in štajerskim delavskim rentnikom skupno 93.657.015 šilingov. V vsoti so zajete oktorske rente ter 13. rente za leto 1960.

V Celovcu živi še vedno 300 družin v siromašnih stanovanjih, 700 pa v barakah, je povedal celovski podžupan Scheucher ob priložnosti slavnosti, ko je bila zgradba na Richard Wagner Strasse delno dograjena. V tej zgradbi bo 25 stanovanj. Graditelji je Avstrijska naselitelvena družba. To zgradbo so začeli zidati 2. maja letos in računajo, da bo delo končano koncem oktobra prihodnjega leta. Gradbeni stroški bodo znašali okoli 4,35 milijona šilingov.

Za ustrezno zgradbo poklicne šole v Celovcu

Pred nedavnim so ob primerni slovesnosti napravili pri stari poklicni šoli v Wulfengasse simboličen vbod z lopato za izgradnjo poklicne šole. V okviru gradbenega načrta za poklicne šole na Koroškem bodo k stari poklicni šoli postavili štirinadstropno šolsko zgradbo. Stroški bodo znašali okoli 6 milijonov šilingov, kakor je ob tej priložnosti povedal deželni svetnik Sima. Za delavnične prostore je za prvo stopnjo predviden 1 milijon šilingov. V stari stavbi pa bodo izvedli različne pregradnje v šolske namene.

Deželni glavar Wedenig je na slavnosti med drugim dejal, da veličina kakšnega ljudstva ni odvisna od števila prebivalcev, temveč od njegove brihnosti in zmogljivosti na gospodarskem, kulturnem in političnem področju. Deželna vlada se prizade-

„Obiščimo kinematograf bližnje prihodnosti,“ nas je povabil profesor Goldovsky, priznani filmski in fotografski strokovnjak, in nam v nekaj besedah predstavil iznajdbe sedanega ali prihodnjega desetletja. „Naprave, ki jih bomo uporabljali, ne bodo drugačne samo po obliki, marveč tudi po principu delovanja. Televizijski sprejemnik bomo uporabili pri projiciranju pomembnih dogodkov na veliko platno, a kinotelevizor nam bo omogočil predvajanje filma, ki ga nimamo na zalogi.“

Projekcijo na malem zaslonu televizijskega sprejemnika nariše katodni žarek in za-

Ne bomo razočarani, če si bomo ogledali kinoprojektor. Na filmu, ki teče skozenj, ni videti stranskih perforacij, saj ostrino navednava magnetni zapisi na obeh straneh. Ta nova metoda ni samo ugodnejša, ampak tudi bolj točna.“

Profesor se je za hip ustavil in nato spet povzel: „Preden bom karkoli dejal o fotografiji prihodnosti, vas moram opozoriti na nekatere značilnosti fotografije preteklosti. Kot veste, so fotografije iz našli leta 1839 in se ljudje v tistih časih niso smeli skoraj pol ure premakniti, če so hoteli, da bo slika dobra. Danes zadostuje 1/25000 sekunde

trak nanese plast selen. Če je selen pozitivno naelektrjen in ga potem izpostavimo luči, se naboj pod svetlobnim vplivom prenese na kovino. Trak nato vstavimo v aparat in fotografiramo. Električni naboj vdre v selen na osvetljenih mestih in nam ustvari nekakšno električno sliko. V naslednji fazi posujemo trak z negativno nabitim vprašenim barvilom in pristavimo poleg posebno občutljiv papir in že imamo fotografijo.“

Elektrofotografija ima številne prednosti. Isti trak lahko večkrat zaporedoma uporabimo, a samo fotografijo dobimo mnogo

Iz kino dvoran prihodnosti

to se projekcija za predvajanje na platno primerno poveča. Prve take naprave so zgradili že leta 1950.

Poleg naprav za predvajanje navadnih filmskih trakov, ki jih še vedno uporabljajo, bo našo pozornost pritegnil izdelek z ne-prozornim rjavordečim trakom, podobnim magnetofonskemu traku. Nanj snemamo slike namesto zvoka in mu s tujko pravimo tudi videotrak. Snemanje je dokaj preprosto. Sliko razdelimo na veliko posameznih vrstic kot pri televiziji, toda namesto da bi jih poslali v prostor, zabeležimo sleherni vrstico na omenjeni trak. Projektor dešifrira magnetni zapis in ga na zaslonu spremeni v sliko. To magnetno snemanje bo v letu 1970 tako običajno, kot je bilo zvočno pred dvajsetimi leti.

Radioteleskop v puščavi

V zadnjem času po vsem svetu gradijo radioteleskope, ki so nenadoma postali sila pomembne naprave za proučevanje vsemirskih skrivnosti. Gradnje novega radioteleskopa so se nedavno tega lotili spet v Ameriki in sicer v puščavi Anza Borrego v Južni Kaliforniji.

Novi radioteleskop bo — kot vsi dosedanj — v bistvu nekakšna velika antena. Posebnost je edinole kraj, kjer ga bodo postavili. Radioteleskop bo nosila pravicata mreža več sto stebrov, ki dosega višino 3 metre. Med temi nosilnimi stebri, ki so razporejeni v več kilometrov dolge vrste in so medsebojno oddaljeni po 400 metrov, razpenjajo sedaj bakrene žice, ki sestavljajo mrežasto anteno z velikansko površino.

— torej čas, ki si ga težko predstavljamo. Za tak napredek se moramo zahvaliti predvsem neprimerno občutljivejšim emulzijam, nanesenim na filmski trak. Ta občutljivost se je 20.000-krat povečala, toda še vedno ne zadostuje. Zato bo ena osnovnih nalog še nadalje izboljševati občutljivost. Snemalci, fotografi in igralci 21. stoletja ne bodo več trpeli zaradi utrujajoče toplote in bleška svetlobnega parka. Svetlobne efekte bodo dosegli s sevalnimi lučmi in bliskovnimi napravami.

Danes je za dobro fotografijo silno vreden čas osvetlitve, ki ne sme prekoračiti predpisane meje niti ne sme biti od nje manjši. In zakaj? Predvsem zaradi dejstva, da je „širina“ občutljivosti majhna in ne dovoljuje niti preveč niti premalo svetlobe. To nevednost lahko odpravimo samo z izboljšanjem fotografskega materiala. Fotograf prihodnosti pa za osvetlitev ne bo več skrbel. Posnetek bo vedno enako dober ne glede na vreme.

Amaterjem povzroča fotografiranje še vedno precej preglavic; pri barvni pa so te še toliko večje. V prihodnje bo že nepoučen otrok lahko naredil uspel posnetek, a med razvijanjem ne bo treba kontrolirati temperature. Trikratni razvijalni postopek, pri katerem vsaka izmed treh plasti reagira na eno barvo, bo zastarel in ga bo nadomestil samo en filmski trak, na katerem bodo zrnca vseh treh plasti.

Na podlagi vseh teh izvajanj se upravičeno vprašamo, če se bodo fotografski posnetki bistveno spremenili. Zelo verjetno je, da bo sedanjo tehnično fotografijo zamenjala elektrofotografija, iznajdba, kjer so koristno uporabljene lastnosti polprevodnikov. Gotovo vas bo zanimalo, kakšen je postopek pri suhi fotografiji. Na kovinski

hitreje, dobesedno v trenutku. Kopiranje je suho. Dodatna prednost je tudi, da na ta „film“ ne učinkuje radioaktivnost. Menim, da bodo ta postopek uporabili tudi pri snemalnih kamerah in jih temu prilagodili.

Fotomaterial se bo gotovo precej spremenil, posebno kar zadeva plast, ki nosi emulzijo, saj je znano, da je ta občutljiva za vlago in se rada lomi. Emulzije prihodnosti bodo gotovo izboljšanje, a filmski trakovi ožji in daljši in z enim kolobarjem bomo lahko posneli več sto slik.

Nazadnje bi rad povedal še nekaj o kinematografih, t. j. o ureditvi, ki jo smemo pričakovati šele okoli leta 2000. Nedvomno bodo bolj široki kot dolgi, z visokim stropom, klimatskimi napravami in udobnimi sedeži. Pedesetmetrsko platno bo skoraj popolnoma pokrilo polovico širine dvorane. Namesto enega projektorja bomo imeli več sinhroniziranih naprav. Velikost slike se bo spreminjala: pri množičnih slikah se bo raztezala po vsem platnu in se pri podrobnostih ali posnetkih iz bližine manjšala. S temi učinki bomo najbolje pričarali prostorsko predstavo in dosegli, da se bo gledalec vživel v predvajanje, da bo pri njem sodeloval...

To in ono o žuželkah

- Najmanjša pajka, kar jih poznamo, pa sta orchestina in cepheia longiteta: njuna telesa so dolga komaj 0,8 mm.
- Vsako leto odkrijejo nekaj sto novih vrst žuželk: doslej najmanjša pa je Coleoptera trichopterygidae, ki meri le 0,2 mm!

ŠPORTNI

Celovski hokej na ledu

Vsem šolskim otrokom so imena Huber, Edwards, Hemmerling, Bachura itd. bolj znana kot ime kakšnega Moliera, Shakespeara ali drugega predstavnika umetnosti ali znanosti. Tako je pred nedavnim dejal neki celovski profesor in s tem „zadel žebelj na glavo“. Hokej na ledu je za Celovčane res šport štev. 1. kar se pri vsaki tekmi vedno znova spet pokaže, ko napolnijo veliko halo in spremljajo potek igre tako doživeto, kot bi šlo za življenje ali smrt.

Celovec-Innsbruck, stara rivala

Tekom zadnjega tedna sta se kar dvakrat srečala stara rivala za državno prvenstvo: celovski KAC in IEV iz Innsbrucka. V Innsbrucku so bili Celovčani premagani z rezultatom 6:2, vendar so se na domačih tleh uspešno revanžirali, ko so moštvo iz Innsbrucka premagali s 6:1.

Zmaga nad Finci

V precej trdi igri sta se srečali prejšnji teden moštvi KAC in Helsinki. Nekaj dobrih celovških igralcev je bilo poškodovanih, vendar je KAC premagal Fince 5:0.

Celovec — Varšava

Na praznik v četrtek je bila v Celovcu spet zanimiva tekma na sporedu, ko je domače moštvo nastopilo proti ekipi Legia Varšava. Poljaki so pokazali res lep hokej, vendar se je igra v zadnjem delu razvila v neprijeten tepež, ko so Celovčani skušali s silo obrniti potek igre v svojo korist. Kljub temu pa je zasluženo zmagovalo moštvo iz Poljske z rezultatom 5:3.

Tudi japonski in kitajski umetni satelit

Na tehničnem inštitutu tokijske univerze dokončujejo pripravljajna dela v zvezi s konstruiranjem 7 metrov dolge in pol metra „debele“ rakete, ki jo bodo nato združili v trofazno raketo. Le-ta naj bi ponesla na krožno pot okoli Zemlje prvi japonski umetni satelit.

Tudi na Kitajskem delajo v tej smeri. Po vesteh od tam pripravljajo kitajski strokovnjaki — kajpak ob pomoči strokovnjakov iz SZ — načrte za raketo, ki naj bi najpogostejše v dveh letih omogočila tudi Kitajcem izstreliti v vesolje njihov prvi umetni satelit.

Korenine

Dobrica Čosić

Slišala je kapljanje voska s sveč v pepel. Slišala tudi svoje dihanje. Zdelo se ji je tako glasno, kakor da pihajo vetrovi. Od strahu je zadržala dih. Slišala je srce, tega ni mogla utišati.

... Do poroke nisem zagrešila ničesar več. Edino da sem črnila svojo soseda pri očetu njenega fanta, da je jelična. Ni se omožila. To je moj največji greh. Velik greh, sveta slava in cerkev. Zakaj se ne joče? Grešni se ne morejo jokati. Bog ji ne bo uslišal molitve.

Ječe se je križala in dolgo poljubljala kamnitno ploščo grobnice, zgledajočo od ženskih ustnic, obraz pa ji je bil suh in hladen.

... Bog ji ne bo dal potomstva. Kako si upa pomisliti? To je največji greh. Odpusti mi, Gospod, grešnici. Odpusti mi, zelo sem nesrečna.

Oči so se ji ovlažile. Sama sebi je kaplja človeškega mesa v tej rdečkasti polutemi, razkravljani pozlati križev in krogov okoli strogih glav, ker vsi držijo meče in tehtnice nad njo, ona pa je v grobnici na kamnitem dnu, ob kamnitni grobnici, v kateri leži posušena, črna roka; na samostanski slavi je dvakrat videla to sajasto roko in zdela se ji je grša od kozjega parklja, ne ona, vrag je pomislil to v njej. Sveta roka, trešči me zdaj ob tla, pa je dolgo in strastno pritiskala ustnice na hladni kamen grobnice, vlivaje vanje vso svojo kri, da z njimi ovlaži sveto, svetnikovo roko. Potem je brizgnil iz kamna

grozen strah po njej. Ni vsega povedala. Najhujših grehov ni povedala.

Po poroki... Kaj vse je zagrešila? Nekajkrat se je namenila, da bo z drugim moškim. Nisem se namenila! Pomislila sem samo danes, ko sem se kopala. Nisem niti pomislila. Pomislil je nekdo drug. Prišepnil mi je. Slišala sem. Djordje me je pretepal, ne da bi bila sploh kaj kriva. Teda, v jezi, se mi je zazdelo, da bi z drugim. Nočem s Tolom. Kaznuj me z zgodnjo smrtjo, Gospod in sveti veliki mučenik, v peklu naj se kuham, samo sina mi daj, njega mi, Gospod, daj, da bo živel po meni. Otroka, enega samega otroka. Ne zahtevam veliko. Toliko se jih poraja po svetu. Mnogi, revčki, umirajo od lakote. Mnogi se porajajo samo, da bi bili hlapci in mučeniki. Moj otrok pa bi bil srečen, Gospod, sveta slava, Mati božja... Djordje ni kriv, da me je tepel. Jaz sem popustila grešnemu telesu. Ti, Gospod, veš, na koga sem pomislila. Nisem pomislila. Nekdo mi je šepetnil. Svoje telo, noge in prsi, bom skazila z grebljico, spekla.

Oči so se ji ovlažile. Zveselila se je: zdaj se bodo ulile solze. Solze niso stekle po hladnih licih. Treba je povedati vse, še večje grehe. Zunaj je bilo slišati enega samega samostanskega petelina. Toda tako zvoneče, kakor da je kikirikal iz oltarja. Stresla se je: ali je svit? Pohitela je z grehi.

Obrabljeno volovsko podkev je polagala na tehtnico, ko je tehtala mlado žito in žganje, ki so ga kupovali kmetje. Kolikokrat? Velikokrat. Bog, odpusti grešnici, siromakom sem pomagala, ubogim in slepim sem zmerom dajala. Brezdomcu Nikolu perem in krpam srajce, spoštujem ga, kakor da je moj oče. Kot rabelj je priganjala dni-narje in hlapce... V vino in žganje ki so ga pili, je nalivala vodo. Mesila jim je kruh iz plesnive moke. Žarko mast in slanino jim je dajala v jed. Ob praznikih je de-

lala. Morala sem. Ko je Vukašin na božič odhajal od nas, sem mu zaželela, naj bi umrl na poti. Zato ker je brezsrčnež, Kristus, sin božji. Naj se Aćim in moja mati pokorita za svoje grehe. Nisem kriva.

Solz ni bilo. Tako tja do pozne noči, utrujena in skrhana, ne da bi čutila hladno bolečino v kolenih od klečanja, niti ne ustnic, odrevenelih od dolgega poljubljanja kamna, zavlekla se je pod grobnico, pritislila obraz na kamnitno kocko poda in suho hlipala ene in iste besede:

„Sina, sina mi daj, Gospod...“

Sveče so dogorevale med kapljanjem. Petelin se je nekajkrat oglašil v strahu pred tišino, zanjjo ni bila tišina, pokljaj je kamen, svetniki z zidov so mahali z meči proti njej, krčila se je, nog ni mogla potegniti pod grobnico in globoko nekje je padala, izgublja zavest.

Ob svitu je z mehkim šumom govejih opankov prišel k njej menih in jo poklical, naj vstane. Prižgala je dvanaest sveč, poljubila križ, hladnejši od zimskega jutra, položila cekin na raztegnjeni in posrebrni Kristusov trebuh, z odporom popila postano in dehtečo blagoslovljeno vodo, ki ji jo je podal menih v glinasti skledi. Njen trudni in hlipajoči vzdih je dolgo lezel po kamnitih rebrih cerkve.

Mafi jo je počakala med vrati, zibaje se in zgrbljena v gibanju. Po planinskem useku ob rečici navzdol je vdiral oslovsko riganje, zoprno ko smeh norcev, pa se je izgubilo v zvonjenju jutrnjice. Onidve, noseč zvonove v sebi, sta brez besede odšli domov, potopljeni v isto trudnost.

Da ne bi oskrnil noči molitve, spominja se Djordje ves dan ni omenil samostana. Ona pa je trepetala v veselji grozi, pričakujoč večer in posteljo. Brž ko so hlapci povečerjali, je s šepetom poklicala Djordja, da gresta

Oboleli žolč in kamni

Bolezen kroničnega vnetja žolčnega mehurja zelo pogosto spremljajo kamenčki, ki se v njem tvorijo, kar pa je zelo boleče. Bolniki so vezani na ustrezno dietno hrano. Dames se ne poznamo zdravila, ki bi lahko kamenček raztopilo ali pa povzročilo njegovo izločitev. Le redki so primeri, da se kamenček izloči sam. Bolečine, ki to spremljajo, so strašne. Dosledna dieta pa lahko omogoči takemu bolniku dolgotrajno obdobje brez večjih težav.

Razna kršenja dietne prehrane se vedno maščujejo z napadom žolčnih kolik, le-te pa lahko povzročijo ponovno vnetje žolčnega mehurja in celo zlatenico, če pride do za-

prtja žolčnih vodov s kamenčkom. Neprijetna hrana je v tem primeru preveč nadražila žolčni mehur, ta se je preveč stisnil in pognal kamenček na pot. Na tej poti lahko zapre žolčevod. Zaradi tega žolč ne more več odtekati v črevesje in se vrača v manjši vode. V njih se pritisk zaradi zastoja od toka močno zviša. Mali žolčevodi popokajo in žolčna barvila se izlijejo v kri. — Bolnik postane rumen ali, kot pravimo, zlateničen. Doslednost in vztrajnost diete lahko tudi prepreči pri bolniku-žolčarju operativni poseg, ki je potreben za vse nedisciplinirane bolnike-žolčarje.

Žolčni mehur se praviloma izprazni tedaj, ko se odpre vratar — to je mišični obroč, ki deli želodec od dvanajstnika. Ta se ritmično odpira ter prepušča hrano iz želodca v dvanajstnik. Vsaka hrana, ki močno nadraži želodčno sluznico, ali pospeši izpraznitev želodca, deluje krčevito in boleče na žolčni mehur.

Bolniki se morajo vzdržati hrane, ki vsebuje mnogo maščob. Izogibljajo naj se tistih, ki povzročajo močno plinavost črevesja. Črevesni dražljaji se prenesejo na žolčnik, ki se zaradi tega abnormaalno skrči in kolike so tu. Ocvrta hrana tudi povzroči krče. Hrana in pijače ne smejo biti nikoli mrzle, vse jedi morajo biti vedno sveže pripravljene. Bolnik mora hrano dobro prežvečiti. Je naj v števil-

nih in majhnih obrokih. Skrbeti mora za redno iztrebljanje.

Od pijače so bolniku dovoljeni vsi zeliščni čaji. Mleko mora biti posneto. Slatine, ki jih bolnik pije, ne smejo vsebovati preveč ogljikovega dvokisa, zato naj jo bolnik pusti nekaj časa v kozarcu, tako da se izločijo mehurčki in s tem ogljikov dvokis. Sveži sadni sokovi so dovoljeni. Zelo škodljive so vse alkoholne pijače in tudi močne prave kave. Prav tako niso priporočljivi: kakao, čokolada in močan ruski čaj, ker dražljivo vplivajo na žolčnik. Soudeleženi pa so tudi pri tvorbi kamnov.

Kuhano nemastno ali pa v lastnem soku spečeno (ne ocvrto) telečje meso je vedno dobrodošlo na jedilniku žolčarja. Dopustna je mlada govedina, kuretnina, meso domačega zajca, kot tudi nemastne sladkovodne ribe. Zelo škodljivo je svinjsko meso in bolniki v tem najraje grešijo. Mastne klobase, vse vrste kolin, mastne konzerve in podobno niso jedila za bolnika-žolčarja. Zelenjavne juhe so dopustne. Zelenjava naj bo vedno pretlačena. Priporočljive so močnate in sluzaste juhe. Od mesnih juh so dopustne nemastne goveje, telečje in kurja juha. Vse mastne in kisle juhe bolniku-žolčarju škodujejo.

Kot zakuhe priporočajo riž, zdrob, rezance, krpiče, ribano kašo, ovsene kosmiče. pa tudi zdrobove žličnike, ki so brez jajčnega

Nekaj vzpodbud

za močnejše postave in zrelejše leta

Drage bralke, ni vam treba obupavati, če ste si že brez tehtnice in centimetra na jasnem, da vsak modni »krikan« ni za vas. Samo malo več previdnosti in preudarka, pa boste tudi ve primereno in lepo oblečene. Če bi bile rade videti vitkejšje, nosite plosko ležeče ovratnike, obleke z gumbi, navpične črte, vsite rokave, po možnosti segajoče do komolcev. Vitkejšji vrat prenese kroje brez ovratnika, vitkejši pas ožje in pri športnih krojih celo široke usnjene pasove. Za močnejše prsi životki vrsto gumbov ali živi po dolgem in pliseji. Prehudo ozkih krovov se izogibajte. Ugodno pa se boste počutile v dvodelni obleki s prilagajajočim se krikom in kratko, na bokih oprijeto jopico. Še nekaj: ne izbirajte vedno enobarvnega blaga. Tudi pisano blago z ne prevelikim vzorcem lahko prikrije širino.

Za vaš šivalni stroj

Šivalni stroj je v vsakem gospodinjstvu draga investicija. Tudi če je še pri hiši od prejšnje generacije, pomeni veliko vrednost. Marsikatera gospodinja, ki ga ima, si še vedno utrja nekaj časa, da pošije obleke in perilo in tudi kaj malega prenaredi. Računica ji kaže, da s tem precej prihrani. Zato je vredno paziti na šivalni stroj.

Po končanem živianju moramo stroj tako zapreti, da obvarujemo mehanizem pred prahom. Prah in druga nesnaga stroj kvari, zaradi česar imamo prej ali slej razne težave z njim pri šivanju.

Stroj ne sme stati pred odprtim oknom, kjer se praši od zunaj, izpostavljen pa je tudi zračnim spremembam, kot so vlaga, sonce itd. Prav tako ni zanj primerno mesto v kuhinji, polni sopare, ali ob zakurjenih peči. Vlaga pospešuje rjavenje, toplota pa prekomerno osuši olje, s katerim je stroj namazan. Le tekoče olje blaži trenje, pri osušenem olju stroj nerad in težko teče.

S premislekom moramo izbrati primerno mesto zanj, da nam je takoj pri roki, kadar imamo kaj časa za šivanje. Po delu pustimo stroj vedno v takem stanju, da lahko drugič kar sedemo k njemu in šivamo. Strojno kranje je petkrat hitrejšje od ročnega, toda le, če se nam ni treba muditi z napeljevanjem niti, čiščenja stroja, urejanjem manjših napak itd.

Stroj naj bo vedno čist. Pod šivalno nožico se nabere polno tekstilnih vlaken, ki ovirajo ali sploh onemogočajo šivanje, ker blokirajo ves šivalni sistem. Redno odstranjevanje teh vlaken in prahu take zastoje preprečuje. Pod nožico podložimo po vsakem živianju kosček debelejšje tkanine.

Redno mazanje je nujno potrebno, in to z najboljšim strojnim oljem. Preveč namazan stroj pušča pri šivanju mastne sledove. Zato je na novo namazan stroj dobro obrišati, preden začnemo šivati. Sem pa tja naj stroj pregleda strokovnjak, da sproti popravi napake.

ZA ZIMO

za pridne roke

Zima se bliža, zato je prav, če se danes pomenimo o toplem šalu, rokavicah in nogavicah.

Kako boste napletle šal? Najprej nasnujete 40 pentelj in pletete desne na obeh straneh. Tako nadaljujete izmenoma. V začetku morate paziti tudi na okras šala, ki naj bo večbarven. Lahko se odločite n. pr. za naslednje barve: napletete 14 vrst rumene, 6 vrst sive, 22 vrst črne, 2 vrsti rdeče, 14 vrst bele in 20 vrst rumene barve. Nato nadaljujete s črno barvo in sicer toliko časa, dokler šal ne bo dovolj dolg. Na drugem koncu pletete spet z istimi barvami, le da začnete v obratnem redu. V celoti naj bo šal 168 cm dolg in 17 cm širok.

Rokavico začnite pletti pri zapestju. Najprej nasnujete 52 pentelj. Da se bo rokavica polagoma širila, čimbolj se bomo bližali palcu, morate dodajati v vsaki tretji vrsti 7 krat po 3 pentlje. Vse pentlje pripravite za palec tako, da jih imate 24. Nadalje pletete palec do konca po danem kroju 5 cm. H koncu rokavice snemate na štirih mestih naenkrat, zadnje pentlje palca pa dobro zašijete. Ko ste s tem gotove, nadaljujete drugi del rokavice. Tu snemate prav tako zanke in nazadnje sešijete. Končno splelete še tretji del rokavic, ki je okrašen (zapestlje). Ta del pletete posebej ob strani. Delate z istimi barvami kot šal. Nasnujete 26 pentelj in pletete v naslednjem vrstnem redu: 6 pentelj take barve, kakršna je osnova rokavice (črna), 6 pentelj rumene, 6 bele, 2 rdeče, 10 črne, 2 sive in 6 rumene. To delate do dolžine 24 cm. Nato sešijete oba konca zapestnice skupaj in končno prišijete zapestnico na rokavico. Na našem kroju je označena mera za srednje velike rokavice.

Nogavice splelete na običajen način, le da uporabite za zgornji del volno v zgoraj označenih barvah ali pa v takih barvah, ki si jih same izberete.

In nazadnje še o barvah: Za šal, rokavice in nogavice sem vam že svetovala barve. Dodati moram, da k taki kombinaciji barv lahko nosite pulover in čepico v eni izmed barv, ki so v vzorcu. Na primer črno, rumeno, belo, sivo in rdečo jopico, pulover ali čepico lahko mirno kombinirate k tem barvam. Sicer pa morate prav tako kombinirati in izbrati v vzorcu tako barvo, kakršen je vaš pulover, vaša jopica in čepica. Če boste tako ravnale, boste okusno in lepo oblečene za zimo.

spat. Tega dne, je pomislila, prvič, odkar se je poročila ni počakala. Ačima, da bi se vrnil s poti. Slekla šta se v temi, bolj sramežljivo kot na svoj prvi večer. Spominja se: vrgla se je v posteljo s tiho pesmijo malega zvana v ušesih, vzela Djordja v naročje, lahko kakor droben snop rži.

„Kaj si tako majhen... oh, kaj si tako majhen...“ je šepetala, razbrzdano in brez sramu ga je použivala in ljubkovala na sebi in v sebi, s sovražnoostjo in prisrčnostjo, ki sta se v zaletih menjavali kakor veliki in mali zvon, ga tolkla in se mu dobrikala, da ga uniči, da bi izginil za zmerom, da bi skupaj izginila za sina, da se zvonovi pretopijo v tišino...

Strese se: soba je tudi zdaj polna gostega in norega zvonjenja. Dlani so ji pobegnile z obraza. Desna roka je zastala na Djordjevih laseh. Suha ruša divjega ječmena. Njegovo dihanje jo praska po hrbtini strani roke. Prvič je prišel takšen domov. Tudi ne bo poslednjič, ve, in Milunko je pognal, njej pa je pri odhodu sporočil, naj ga ne čaka v hiši. Kam naj gre? Vsi upi so se ji izneverili. V njeni praznini izgine tudi zvonjenje in Simka se vsa skrči pred jokom.

Potem strah prereže to samo njeno bolečino, prevzeta od zvonjenja in še nečesa naglo odide iz sobe v preplah svitanja zimskega jutra. Ne dvomi, da zvoni Tola. Djordje pa je rekel, da gre vojska. Za ta preplah bodo Tola ubili. Postane in se krepkeje omota s šalom. Če se Tola kaj zgodi?... Otroke mu bo pobrala lakota. Stoji v dvomu in sramu. Ko sam ni pameten, zakaj naj ga rešuje ona? Toda Ačim mu je zaukazal, naj zvoni. Še en greh bo padel na njeno hišo. Simka pohiti proti cerkvi, misleč na večerajšnji pogovor z Ačimom.

„Nekateri so ga videli v trgu. Pravijo, da popiva,“ mu je morala povedati.

„On? Danes popiva, ko se jaz bojujem...“ si je ruval brado.

Bojuje se, da bi vse požgali in pobili.

„Zbolel je. Ti si njegov oče, reši ga. Samega sebe bo strl.“

„Proti bogu se ne morem bojevati.“

„Zato, ker nisi napisal oporoke.“ Pomolčala je in zbrala moč. „Če hočemo po pravici, on je pridobil to premoženje.“

Resnico sem povedala.

„Pa to, da je moj oče umrl v mlinu, ubit z vrečo žita? Ali sta vidva začela trgovino na produ? Hočeta, naj prepisem celo posestvo na vaju, potem pa mi boš dajala po kozarec patoke, in žitnice in klet bosta imela pod ključem? In hlapca naj bi prosil za tabak. Ko bi zapustil posestvo vama, vidva ne bi pustila Vukašinovim otrokom, mojim vnučkom, niti da bi pojedli grozd, niti da bi odtrgali slivo... Jaz pa nočem umreti brez vnučkov.“

Hiti in sama pri sebi grozi fastu. On je započel nesrečo, ki se bo končala s pogibeljo vasi. Tola bodo prvega. Ko pride do zvonika in vidi, kako Tola noro poteguje vrv in ziblje glavo po taktu zvana, ga po moško zgrabi za roke in potisne.

„Tepec neumni! Norec! Nisi pri pameti!“ vpije.

Potisnjen na tramove je gledal od spodaj, kratko kakor majhno tele.

„Ali grede?“ je rekel.

„Gredo. Pa otroci? Sin? Štiri sinove imaš, norec!“

Ima jo, da bi ga, udarila, stiska pesti, skloni se in vidi njegovo široko odprte oči, večje kot je mislila, da so, in gledajo jo drugače kot le kdaj, gledajo jo ne kakor Djordjeve drobne in hudobne; razklene pesti, spusti mu roko na kučmo, kakor da ga boža, zaželi si, da bi

sedla zraven njega, da bi mu rekla nekaj, in še nekaj, kar se ji je zazibalo v glavi in jo spreletelo v drhtavici. ne od mraza, videla je, da jo odsotno gleda, da je ne vidi.

Simka odide iz zvonika in se z naglim korakom napoti domov.

Tola gre počasi za njo, težek, z rokami, pobešenimi od utrujenosti.

„Okrajni nasilnik s sedmimi gumbi in s svojimi psi, glej ga v kavarni, je prekaženo meso, pije in nam hoče postaviti za župana kavarniškega izprijenca Leviča. Janičarja Leviča, fraklarja, za župana. Kaj naj ta sodi in deli pravico Perovemu?“

Ko Ačim tako pravi, kako potem moreš... misli Tola.

...Da branimo občino, bratje! Da branimo svobodo! Da branimo naše ustavne pravice, to hišo! Udarjal je s pestjo po vratih, zaprtih z žabico, in zapah je žvenketal. „Bolje, bratje, da se vrnejo Turki!“ je mahal Ačim s palico. Rekel je še: „Do groba se bom bojeval z vami in za vami!“

Prsi so se mu napele. Sam sebi je bil velik kakor gora. Kmetje pa, vsi okoli njega, so bili kakor mravlje. Ko bi bil Ačim dejal „skoči na noži“, bi bil skočil. Za pravico in ker to pravi Ačim. Okrajni glavar z biriči, ki so držali puške za strel, je skočil na sani.

„Čakajte me jutri, uporniki! Jutri me čakajte, mater vam kmečko!“ je zaklical in konji so ga v skok odnesli po poti navzdol.

Dobro je, da ga nisem ozmerjal. Usta so mu bila polna psov. Hvala bogu, pamet mi je ostala zvesta.

„Razbijmo Levičovo kavarno!“ sem vzkliknil. Kolkor le morem, sem zavpil. Vsi so slišali. Gledali so ga začudeno. Zakaj sem zavpil? Tola se prisloni k plotu.

(Se nadaljuje)

Z oktobrske poti po Koroškem

Tudi letos nas, kakor že večkrat, čudno gledajo, ko zasedemo avtobus in se zapeljemo čez mejo na Koroško namesto na blaženi Dunaj ali v kako obljubljeni deželo. Tembolj, ker sedi z nami v avtobusu rade volje tudi skupina mladih študentov geografov, z njimi pa naš docent, ki nas z zavzeto vneto vodi po Koroški. Nas pač vleče tja med koroške gore in dobrave, tja med skromne, a žilave slovenske Korošce.

I

Tako se v prvih oktobrskih dneh spet enkrat spuščamo čez Koren na drugo stran Karavank. Po Savski dolini je lilo kakor iz škafa, temne megle so globoko zagrnile svobodne slovenske gore, da je bilo temno kakor ponoči. Kar tesnobno nam je bilo v tem skrajnem, zaprtem kotu tu še vedno utesnjene svobodne slovenske zemlje. V Kranjski gori se nam spet čudijo: kam vendar vas žene po tem vremenu, čez Vršč v Trento pač ne kaže. Na Koroško? Kaj za boga vas zdaj vleče tja? Tudi našim obmejnim organom ne pade niti na misel, da bi pri nas iskali skritih dolarjev, ko slišijo, da gremo po koroških vaseh. Ali boste igrali in peli? Ne, kar tako gremo, pogledat koroški svet in naše ljudi. Tudi tu nekaj začudenja — te vrste potovalne skupine gredo bolj redko s Kompasovim avtobusom čez mejo.

Pred nami se razgrnejo megle in strnejo v eno plast. Nad njo se iz mračne deževne sivine nekam potlačeno pokaže široka vršina Dobrača, pod njo pa slovenska Zilja.

Vrbsko jezero — pogled na Otok

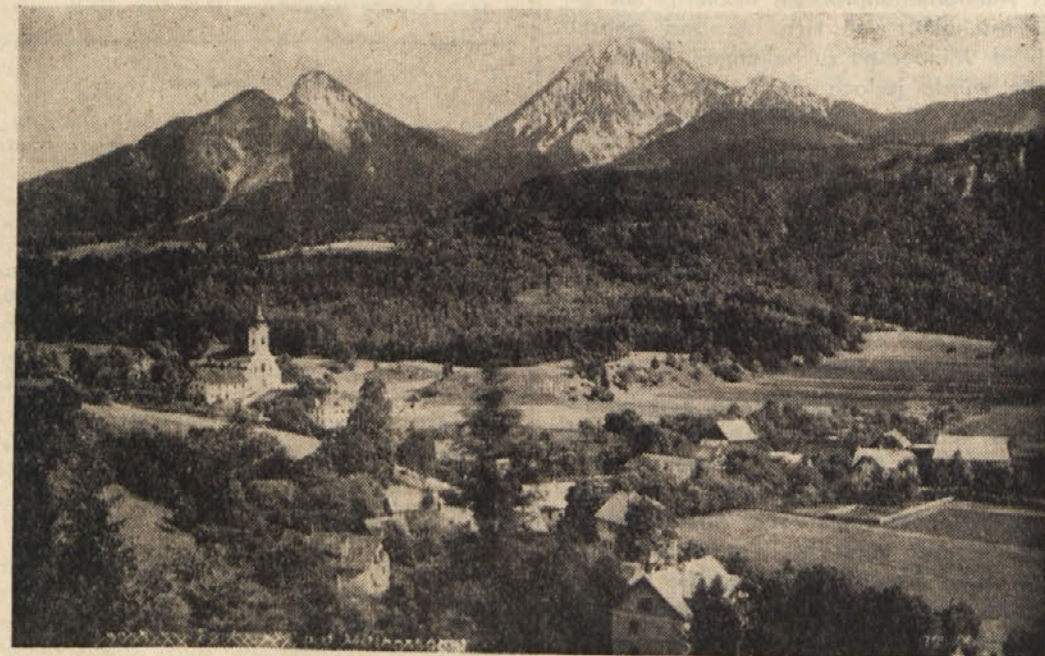
Železnica in z njo velika cesta od Beljaka proti Trbižu. Že drvimo po njej. Živahen moderni promet, namesto nekdanjih vaških hiš ali poleg njih čedalje več zgradb predmestnega ali mestnega lica, nekaj tovarn: velika tipalka urbanizacije sega tu od Beljaka na jugozahod mimo Podkloštra. In čeprav niso napisali tu nič bolj nemški kakor zunaj podobnih tipalk, se vendar kar čuti, kako gre hkrati za tipalko germanizacijskega polipa. V njej se že kar duši Brnca, vas trdovratne slovenske pesmi. Kdo in kako bo tu v objemu polipa v kratkem „ugotavljal“ manjšino!

Mimo Podkloštra zavijemo navzgor v Ziljsko dolino. Na kratko se ustavimo v Bistrici na Zilji. Tu je na zunaj že bolj zatišje, skoraj kakor pred desetletji, le leseni hodniki hitro izginjajo z ziljanskih kmečkih hiš. Les gre pač v denar. Slovenska govorica pa živi dalje. Zdaj ji verjamejo naši študentje, še posebno pa se ji čudi Kompasov šofer. Dobil je sinoči naročilo, da nas zapelje v Avstrijo. Računal je, da bo kakor navadno z dolgočasno vozil turist na Dunaj in v njegove trgovine, pa ga zdaj vlečemo po koroških vaseh in po slabih stranskih cestah. Kar bojimo se zato njegove nevolje. A brez potrebe, zakaj na široko se mu odpirajo oči v nov svet. Slišal je bil sicer nekaj o Slovencih na Koroškem, pa je imel vse bolj za propagando, saj doslej na svojih vožnjah po velikih cestah čez to deželo nikjer ni opazil kaj slovenskega. V svoje službe-

ne listine je zapisoval samo „Villach“ in „Klagenfurt“.

Ob poti od Bistrice mimo Štefana v zgornji kraj slovenske Ziljske doline je na zunaj tudi še skoraj vse kakor pred desetletji. Slovenske vasice s starimi ziljanskimi hišami so se kaj malo spremenile. Tudi sam Šmohor je še prav tako gnezdo kakor svoj čas, če odštejemo dva, tri nove gostinske lokale tipa „espresso“. Nič tistega življenjskega in gradbenega ritma, ki je pri nas na južni strani Karavank zajel tudi večino podeželskih mestec in trgov. **Prav kakor pred leti zveni tudi slovenska govorica iz ust otrok, ki gredo iz šole. Nad vse začudeno nas pozdravljajo z „dober dan“, nič manj začudeno jih ne opazujejo naši študentje. Skoraj kot da bi odkrili domače ljudi na drugem kontinentu.**

Ker pa potujemo ne samo kot Slovenci, temveč tudi kot geografi, bi radi spoznali tudi ponemčeni del „nedeljive“ Koroške. Zato zavijemo pri Šmohorju čez narodnostno mejo na severozahod, v sončno, oktobrskih barv polno popoldne ob Belem jezeru, pa po Dravski dolini mimo dokaj mrtvega Greifenburga in neprimerno živahnejšega Špitala do Milštatskega jezera ter dalje mimo magnezitnega rudnika v Radentheimu do Beljaka. Vemo, da se vozimo po krajih, ki so že stoletja ponemčeni. Morda se nam s svojimi bahatimi samotnimi kmetijami po gorskih pobočjih samo zato zdijo tako tuji in različni od vasi in vasic slovenskega osrčja Koroške z njihovimi majhnimi, skromnimi kmetijami.

Loče ob Baškem jezeru z Japo v ozadju

Sam Beljak nas tudi tokrat ne pritegne. Kako se v tem mestu ob pogledu na Dravo človeku stoji po Mariboru! Če se nad Dravo ne bi risal prelepi gorski okvir z Dobračem in Japo in ne bi od tam vel prikriti duh pridruženosti slovenske zemlje, bi se človek v tem mestu počutil nekako tako kakor v kaki brezlični ameriški „Main Street“.

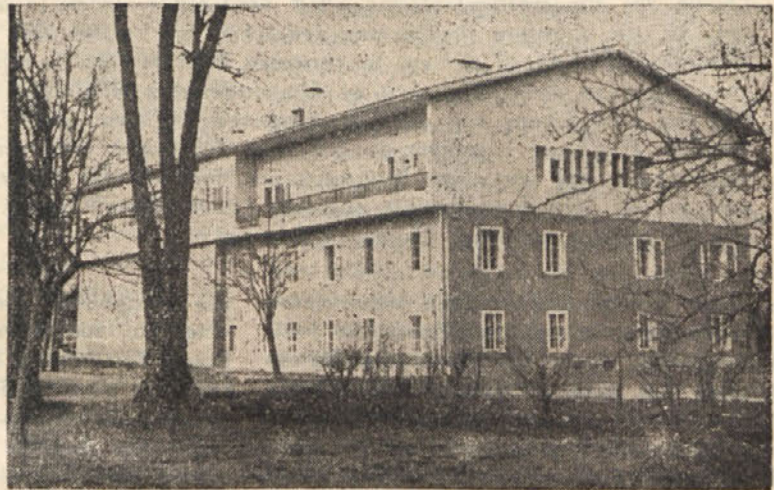
II

Za dve noči se utaborimo v Podravljah, vasi, ki se je zatekla v zatišje nižje dravske terase vstran od velike tipalke, ki jo pomeni velika cesta iz Beljaka proti Celovcu. Spet se naš življ krepkeje drži tam, kjer sta vpliv mesta in industrije ter s tem razkroj starega agrarnega življenja nekaj slabotnejša. V Podravljah je na razvalinah velike slovenske kmetije, ki vendar ni bila dovolj velika, da se ne bi zašpekulirala ob poskusu, da se iztrga iz tradicionalne zaprtosti in vključi v sodobne gospodarske tokove, zrastle celo slovenska kmetijska zadruga s srednjo kmetijsko šolo. Njen vodja in glavna gibalna sila je doma iz Podjune, a je že absolvent ljubljanske agronomske fakultete. Kar pravi mali junak dela je, saj mu okolje, v katerem živi, ne prinese vsega na krožniku kakor marsikomu pri nas, na svobodnih tleh. Kar dober pouk za naše študente. Naš šofer pa še nadalje strmi in poizveduje, če ne bi kazalo, da bi se Kompasov avtobus tudi sicer, z drugačnimi potniki kdaj pa kdaj ne odpravil sem namesto pred brezbarvne avstrijske turistične hotele.

Iz podravljanskega zatišja smo prekrizarili podolje Vrbskega jezera, Gure in Rož. Pot skozi letoviške naselbine ob Vrbskem jezeru, ki so podobno puste, tuje in brezdušne kakor povsod po svetu, obogati našim mladim potnikom glas našega docenta iz mikrofona, ki nam doživljeno slika ves tisti proces razkroja starega kmečkega življenja, ki zajema Koroško prav kakor vse druge naše kraje, a je za koroške Slovence usoden, ker jih odvaja neposredno v toplini kotel germanizacije ali jih vsaj spravljaja v takšno ekonomsko in družbeno podrejenost gospodujočim v deželi, da močno slabi njihovo odpornost zoper pretlake metode raznarodovanja. Ob jezeru, kjer se vozimo, so te metode prav očitno uspele. A ko docentov glas utihne, smo že v osrčju Gur. Gure pa so bolj v zatišju in se še kar krepko drže ter jih niti vlihotapljeni strup Einspielerjevega „vindišarstva“ ni resno načel. O tem se znova prepričamo v Bilčovsu, pa še tam blizu spodaj ob Dravi, nasproti Rožu, v Želučah, vasi, ki jo na rožanski strani Drava, na gorjanski pa slabe poti varujejo pred prehitrim prijemom „tipalk“, je zato še po starem domača, nedeljski semenj v njej še čisto „slovenji“ z neskajljeno govorico in popevko, kakor da se je tu ustavilo življenje nekje iz 19. stoletja. Kako pa bo, ko dokončno pride sem 20. stoletje?

Dalje na vzhod, onstran južnega zatoka Celovške ravnine, nas avtobus kar s težavo

zapelje visoko na planoto vzhodnih Gur, kamor so se zateleke razgledne Radiše ter se tam obdržale s svojim starim licem, pa tudi s svojim trdnim slovenskim prebivalstvom. Toplo je srečanje z domačini, topla njihova in naša skupna pesem. In če grenko udari vmes trpka beseda domačina, češ da iz svobodne domovine že od nekdaj premalo utrjujemo to krhko severno mejo slovenstva, nas tembolj družijo zavest našega skupnega velenemškega sovražnika, ki svojega osrednjega živca res nima v Avstriji, temveč nekje ob Renu, a sega njegov stari, žilavi živčni sistem z najbolj razdražljivimi živci posebno močno tudi v avstrijsko in koroško deželo. Z zadoščanjem smo se spomnili, da je ravno glas iz Jugoslavije pred kratkim znova prvi opozoril svet nanj.

Slovenska kmetijska šola v Podravljah

III

Tretjega dne smo v jasnem svetlem jutru na poti iz Beljaka čez dobrave in polja proti Karavankam in Rožu. Slovenskim krajem ob Baškem jezeru turizem hitro spreminja lice in hkrati slabi odpornost. Tega se zavemo posebno, ko zremo v modre sence pod Japo z gostoljubne terase koroškega Slovenca — intelektualca, ki sicer še zdaj, po 30 letih, odkar smo ga imeli priliko prvič srečati, ni zlomljen, pa vendar malo bolj črnogled, saj mu tako rekoč izpred oči kradejo mladino.

V Šentjakobu v Rožu nekdanje lipe ni več. Namesto nje si stojita nasproti izzivalni in neokusni spomenik ter slovenski napis na gostilni. Baje se danes tod okoli vozijo z avtobusom in ogledujejo spomenike tudi maturanti celovške gimnazije. V ozračju je pač že bližnja proslava 40-letnice plebiscita. Zakaj še ni nastopil čas, da bi si spomenik in slovenski napis ne gledala sovražno nasproti, da bi lahko v tej tako lepi deželi proslavljali plebiscit, če ga že proslavljamo, kot osnovo za enakopravno sožitje dveh narodov? Zakaj Avstrija še ni sposobna zgraditi mostu med njima in s tem postati eden od gradbenih kamnov bodoče boljše Evrope? Zakaj lahko čez njo neovirano veje strupeni veter nestrpnosti, ki ima svojo zibelko drugod? Zakaj moramo ravno ta dan čitati v celovškem časopisu zaletav in lažljiv napad na nov partizanski nagrobnik v Železni Kapli, pa izvedeti za nestrpen izpad nemškega dijaka nasproti slovenskemu v vlaku samo zato, ker je imel le-ta v roki slovenski učbenik!

Svet je v Rožu podoben kakor onstran Karavank na Gorenjskem: skromna slovenska podgorska pokrajina z gora nasutih hudoourniških šipin, dobrav, gozdov, gmajin, polj in vasic, nekako ponižno zaprta vase. Velrovi urbanizacije in industrializacije so jo tu precej manj prepihali kakor na Gorenjskem. In zakaj se mora človek kar bati, da bi jo pošteno prepihali? Zakaj mora v vsaki novi ali modernizirani hiši, v vsaki tovarni, ki mu na svobodnih tleh pomeni tako dobrodošlo znamenje hitrega napredka v novih družbenih razmerah, tu na Koroškem videti skoraj preklestvo? Ali se res tu z napredkom nujno veže odrekanje osnovne človeške pravice do lastnega jezika? Ali res ni pričakovati, da bo ravno ta napredek pomagal do veljave tistim naprednim težnjam, ki vidijo boljšo bodočnost človeštva v sporazumevanju in sožitju in ne v preživetem nacionalnem sovraštvu!

Podobne misli nam vrtajo po glavi tudi, ko se iz Roža povzpnejo še v gorsko „republiko“ Sele za Košuto. Gore so to „republiko“ doslej ohranile slovensko. Ali pa se bomo morali tudi tu bati prepaha, ki ga vanjo prinaša cesta z dveh strani in ob katerem se tudi tu stare, nekdanje vase zaprte gorske kmetije nujno odpirajo v svet?

(Nadaljevanje sledi)

Für eine Minderheitenfeststellung

müssen zuerst die nötigen Voraussetzungen geschaffen werden

Nach einer APA-Aussendung sprach in der Debatte über die Gruppe Äusseres des Bundesfinanzgesetzes 1961 der ÖVP-Abgeordnete Dr. Toncic auch zur Kärntner Minderheitenfrage und bat die Kärntner um viel Verständnis bei der unerlässlich notwendigen Lösung des Minderheitenproblems. »Wir verstehen — führte er aus — sehr wohl die Sorgen, die die Kärntner Bevölkerung bedrücken, wir müssen aber auch an die slowenische Minderheit den Appell richten, zu verstehen, dass ein Staat in irgendeiner Form feststellen muss, wie gross diese Minderheit ist. Die slowenische Minderheit muss daher auch begreifen, dass diese Lösung eine der Voraussetzungen ist, damit dieses Problem überhaupt einer positiven Endlösung zugeführt werden kann. Ich glaube, wenn wir beide Standpunkte berücksichtigen und vor allem berücksichtigen, wie wir für Österreich als Ganzes, aber auch für die Befriedung in einer Zone die Lösung dieses Problems vornehmen, dann werde es auch gelingen, zu einer Lösung zu kommen.«

Diese Feststellungen haben sicher manches Positive für sich, besonders die Feststellung, dass das nötige Verständnis für die Lösung der Minderheitenfrage von beiden Seiten, sowohl von der Minderheit als auch von der Mehrheit aufgebracht werden muss. Die Kärntner Slowenen haben schon wiederholt ihre Bereitschaft kundgetan, aktiv in dieser Lösung mitarbeiten zu wollen. Doch hängt dies nicht nur von ihrem guten Willen ab, sondern ist ein solcher Wille auch und noch besonders auf der Seite des Mehrheitsvolkes notwendig, an welchem es aber bisher speziell in Kärnten leider allzu oft gefehlt hat.

Man geht in Kärnten bei der Beurteilung der Lage der slowenischen Minderheit nicht davon aus, einmal festzustellen, was dieser Volksgruppe fehlt, damit sie als vollkommen gleichberechtigte und zufriedene Minderheit, deren Bestand und Entwicklung gesichert wären, ihre Rolle als Brücke von Volk zu Volk und von Staat zu Staat aktiv erfüllen könnte, sondern man stellt sich auf den Standpunkt, diese Minderheit sei eine Unbekannte, deren Stärke zahlenmässig noch nicht festgestellt erscheint. Gerade dies aber ist eine grundfalsche Ausgangsbasis, die nur darauf abgestimmt ist, die Verwirklichung der im Staatsvertrag übernommenen Verpflichtungen zu verzögern, gleichzeitig aber die Beziehungen zwischen Minderheit und Mehrheit aufs äusserste zu spannen und so eine Befriedung im Lande zu hintertreiben.

Wir können nicht glauben, dass dies im Interesse des Staates und aller jener wäre, die es mit der friedlichen Entwicklung der gemeinsamen Heimat ehrlich meinen.

Deshalb kann man den Minderheitenschutz auch nicht von einer Feststellung der Minderheit abhängig machen, besonders nicht im Falle Kärntens, wo der Bestand und der Siedlungsraum der Minderheit doch historisch und objektiv bekannt sind und auch zur Zeit der Staatsvertragsverhandlungen nie umstritten waren.

Man kann eine Minderheit nicht erst suchen und sie mit Hilfe eines umstrittenen Zahlenspiels stärkeemässig festlegen, wenn die Existenz dieser Minderheit schon damit anerkannt wurde, dass man für die Garantierung ihres Bestandes und ihrer Entwicklung besondere Schutzbestimmungen in den Staatsvertrag aufgenommen hat.

Wenn man aber meint, trotzdem an einer Minderheitenfeststellung festhalten zu müssen, dann ist es natürlich notwendig, dass zunächst die nötigen Voraussetzungen für die Durchführung einer solchen Befragung geschaffen werden. Eine der wichtigsten Vorbedingungen ist ohne Zweifel zunächst die Schaffung von solchen Verhältnissen, in denen eine unverfälschte und tatsächlich unbeeinflusste subjektive Willensäusserung garantiert wird. Von solchen Verhältnissen kann jedoch in Kärnten zur Zeit leider nicht die Rede sein, worin auch der Grund liegt, weshalb die Kärntner Slowenen eine Minderheitenfeststellung grundsätzlich ablehnen müssen.

Den Kärntner Slowenen wird immer wie-

der vorgehalten, sie wären deshalb gegen eine auf subjektiven Grundsätzen aufgebaute Feststellung der Minderheit, weil sie sich, der eigenen Schwäche bewusst, fürchten, die Befragung würde für sie ein vernichtendes Resultat ergeben. Es ist jedoch müssig, auf eine solche Art von der Schwäche oder Stärke einer Volksgruppe zu sprechen, deren nationales Bewusstsein infolge jahrhundertlanger Unterordnung, Benachteiligung und Zurücksetzung systematisch unterhöhlt wurde. Noch müssiger aber ist es, die Angehörigen einer solchen Volksgruppe sozusagen über Nacht vor die Entscheidung über ihre nationale Zugehörigkeit zu stellen,

• wenn man gleichzeitig alles unternimmt, das Bekenntnis zur slowenischen Volkszugehörigkeit mit irredentistischen und staatsfeindlichen Bestrebungen zu identifizieren;

• wenn man darüber hinaus bemüht ist, durch Tatsachenverdrehungen und bewusste Irreführung in der Öffentlichkeit die falsche Meinung zu bilden, die Forderungen der Minderheit wären nicht auf verbrieften Rechten begründet, sondern wären nur darauf abgezielt, dem Mehrheitsvolk den Willen der Minderheit aufzuzwingen und ganz Kärnten zu slowenisieren;

• wenn man sich schliesslich zur Vorbereitung der Psychose für die Durchführung der Minderheitenfeststellung fortwährender Einschüchterungen und Drohungen bedient, die so weit reichen — um nur ein konkretes Beispiel anzuführen — dass ein Beamter einer öffentlichen Institution in einem fremden Heim sogar der Familie des Gastgebers den Gebrauch der slowenischen Sprache verbietet: Wir leben in Österreich und hier wird nur deutsch gesprochen; wer jedoch nicht zufrieden ist, soll seinen Rucksack packen und zum Tito gehen; wir werden schon dafür sorgen, dass der Artikel 7 des Staatsvertrages nie durchgeführt wird. (So geschehen vor einigen Tagen in der Nähe von Schiefeling.)

Unter solchen Umständen ist eine Minderheitenfeststellung gänzlich ausgeschlossen, ausser man möchte der Welt beweisen, dass das Minderheitenproblem insofern als gelöst erscheint, weil sich niemand getraut, sich zur Minderheit zu bekennen. Diese Tatsache würde jedoch die Frage aufwerfen: Wohin ist die Minderheit verschwunden? Die Antwort auf eine solche Frage würde sich für unseren Staat sicherlich sehr unangenehm gestalten.

Deshalb müssen, wie schon erwähnt, für eine Minderheitenfeststellung zuerst die nötigen Voraussetzungen geschaffen werden, die kurz zusammengefasst nur darin bestehen können und müssen,

dass man der slowenischen Volksgruppe und ihrer Sprache zunächst die volle innere und äussere Gleichberechtigung zuerkennt, denn erst nach einer angemessenen Periode voller Gleichberechtigung und friedlicher Entwicklung kann erwartet werden, dass sich die Bevölkerung, aufgerufen, ihre nationale Zugehörigkeit kundzutun, tatsächlich frei und unbeeinflusst entscheiden kann und entscheiden wird!

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Nedelja, 11. 12.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljam in voščimo.
Ponedeljek, 12. 12.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Zanimivo, poučno, razveseljivo. — Slovenski somospor od nekdanj do danes. — 18.00 J. F. Perkonig — Rok Arih: Ugrabljeni strd.
Torek, 13. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Dr. Grafenauer: Pola ljudskih pesmi na Karško.
Sreda, 14. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. — Kar želite, zaigramo.
Četrtek, 15. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Bolje je paziti kot zdraviti se.
Petek, 16. 12.: 14.00 Poročila, objave. — Adventni čas. — Glej ne izgubi svoje smeri.
Sobota, 17. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Sobota, 10. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Fantje, veseli badite — 8.45 Širni pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 18.10 Za delovno ženo — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 »Divji lovec«, komična opera Lorzinga — 22.10 Pogled v svet.
II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.20 Glasba na tekočem traku — 10.00 Solška oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Agrarna politika — 14.40 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.40 Gradiščanska ura — 18.30 Prikljubljena in znano, novo in zanimivo — 20.00 Dobra zabava — 21.45 Sport.

Nedelja, 11. december:

I. program: 6.50 Hišni vrh — 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 12.00 Nedeljska glasbena promenade — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz

RADIO PROGRAM

domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 O'roški oder — 17.05 Plesna glasba — 18.15 Mladina, poslušaj! — 19.00 Sport — 20.10 Radijska igra — 21.10 Dekleta, moda, melodije — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sport.

II. program: 6.10 Vesela melodija — 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Velika simfonija — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operetni zvoki — 18.25 Pazar, jezikovna policija — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Dunajska državna opera med dvema vojnama — 21.45 Sport — 22.15 Svet jazz — 23.15 Zaljubljeni v glasbo.

Ponedeljek, 12. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 15.30 Knjižni količek — 16.00 Zabavna glasba — 18.35 Mladina in film — 18.55 Sport — 19.00 Prijatelji za življenje — 19.30 Odmev časa — 20.15 In kaj mislite Vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Karolika domovinska kronika — 21.15 Carobna preproga — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Teden pri Združenih narodih.

Torek, 13. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Ljudstvo muzicira — 8.45 Domači zdravnik: Zimske bolezni — 14.30 Karolika poezija — 15.45 Zvezda ljubljene: francoski pesnik Alfred de Musset — 18.00 Prometna vzgoja — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.05 Preden odide — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solška oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pomebni orkestri — 15.00 Solška oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 17.45 Esperanto — 17.55 UNESCO — 20.00 Veseloliga — 20.30 Ljudstvo in domovina — 21.55 Sport — 22.15 Pozdrav z Dunaja.

Sreda, 14. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Melodije, ki ne izvenijo — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.45 Glasba za mladino — 15.45 »Nedelžnost«, povest — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 19.30 Odmev časa — 20.15 Simfonično delo Gustava Mahlerja — 22.10 Pogled v svet.

Četrtek, 15. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operetni zvoki — 8.45 Avstriji v tujini — 14.30 Ura pesmi — 15.30 Aktualna reportaža — 17.10 Pisan šopek melodije.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Sobota, 10. 12.: 16.25 Podelitev Nobelovih nagrad — 18.25 Nogometna tekma Avstrija-Italija — 20.20 Vsaka sekunda 1 šiling.

Nedelja, 11. 12.: 17.00 Za otroke — 17.45 »Fury«, zgodba kanja — 18.15 Severnemski rečna plovba — 19.05 Pogled v deželo — 20.00 Sportni komentar — 20.30 »Njegov največji proces«, sodna tragedija.

Ponedeljek, 12. 12.: 19.30 Oknar — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Vaš nastop, prosim — 21.20 »Druga Nemčija« filmsko poročilo.

Torek, 13. 12.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 Vesela zgodba okoli cesne železnice.

Sreda, 14. 12.: 17.00 Za otroke — 17.30 Ekspedicija v neznano — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 Gledališki prenos.

Četrtek, 15. 12.: 9.45 Poroka belgijskega kralja — 19.30 Sport — 20.45 »Kopeniški stolnik«, Carl Zuckmayer.

Petek, 16. 12.: 19.30 Smem prositi, gospa sopraga: plesni tečaj za zakonce — 20.20 Film.

Sobota, 17. 12.: 19.30 Kaj vidimo novega — 20.00 Prenos iz dunajskih gledališč.

dij — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladina v poklicu — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 21.10 Pojemo in pravimo o deželi Drave — 22.10 Pogled v svet — 22.15 Sportni mozaik.

II. program: 6.05 Preden odide — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Solška oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 14.15 Znani orkestri — 15.00 Solška oddaja — 16.30 Sprehod po Parizu — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Zenska oddaja — 18.00 Uvertura in plesi iz Španije — 21.55 Sport.

Petek, 16. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Orkestralni koncert — 8.45 Vpliv značaja — 13.10 Ljudska glasba iz Avstrije — 16.00 Zabavna glasba — 18.00 Na zapečku — 18.15 Prosti čas je dragocen — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.15 Halal Teenagerjill — 22.10 Pogled v svet — 22.40 Zaljubljeni melodije.

II. program: 6.00 Mladi glas — 7.10 Beleške iz dnevnika — 8.25 Glasba na tekočem traku — 9.05 Solška oddaja — 10.40 Solška oddaja: Bolniška sestra — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Solška oddaja — 16.00 Otrška ura — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 20.00 »Dnevnik zapeljivca«, radijska igra — 21.40 Gledališče v Avstriji — 21.55 Sport — 22.15 Poročilo ob Seini.

RADIO LIUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00

Sobota, 10. december:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.55 Radijska šola — 9.25 Beograd-Moskva — 10.15 Richard Strauss: Iz Italije — 11.00 Po svetu jazz — 11.30 Pionirski tednik — 11.50 Otrci izbirajo pesmico — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Kvintet bratov Avenik — 13.50 Prikljubljena tenorske arije — 14.20 Sport in športniki — 14.35 Voščila — 15.40 5 knjižnega lrga — 16.40 Moški zbor Zorja iz Trbovelj — 17.45 Veliki zabavni orkestri — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Godba na pihala — 18.45 Okno v svet — 21.00 Melodije za prijatelje knec tedna — 23.05 Zaplešile z nami.

Nedelja, 11. december:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Vojška godba — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.57 Mladi glasbeniki — 10.00 Se pomni, tovariši! — 10.45 Melodije za razvedrilo — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Kar radi poslušate — 15.00 Humoreska tedna — 16.20 Za

RADIO PROGRAM

nedeljsko popoldne — 17.10 Peli so jih mati moja — 17.30 Radijska igra — 18.45 Pesmica Slavka Avenika, Borisa Franka in Borisa Kovačiča — 20.05 Izberite melodijo tedna — 21.00 O Verdiju in njegovem delu — 22.15 Ples ob radijskem sprejemniku — 23.05 Nočni koncert.

Ponedeljek, 12. december:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Z glasbo po svetu — 8.40 Iz filmov in glasbenih revij — 9.20 Od arije do arije — 10.15 Romunska in balgarska zabavna glasba — 11.00 Po svetu jazz — 11.30 Za otroke — 12.15 Radijska kmečka univerza — 13.50 Zabavni polpuri — 14.15 Jugoslovanske radijske posaje pozdravljajo slovenske poslušalce: radio Skopje — 14.35 Voščila — 15.40 Kakor živa meja: vltisi z Gradiščanskega — 16.00 Operna melodija — 17.15 Saferjem na pol — 18.00 Sportni tednik — 18.50 Človek in zdravje — 20.00 Glasbeni varieta — 20.45 Kulturna tribuna — 21.10 Popevke za vas — 21.30 Igra orkester Slovenske filharmonije.

Torek, 13. december:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Iz opere »Stirje grabljani« — 8.55 Radijska šola — 9.40 Planinski oktet iz Maribora — 11.00 Češki plesi, Smetane — 11.40 Zvočna mavrica — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Poja naki operni pevci — 14.05 Radijska šola — 15.40 Iz domače književnosti — 17.25 Imate radi Brahmsa? — 18.20 Za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 Izobraževalni obzornik — 20.00 Dunajski akademski zbor, zbor berlinskega radio in zbor francoskega radio — 21.30 Jugoslovanska glasba 1950 — 22.15 Komorni večeri pri Mozartu — 23.05 Po svetu jazz — 23.35 Ameriške popevke.

Sreda, 14. december:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Mladi talenti glasbene šole — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.15 Ansambli in zborovski prizori — 11.00 Z melodijami čez kontinente — 11.30 Za cicibane — 12.00 Pihalni orkester — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Operetni zvoki — 12.40 Slovenske narodne — 13.30 Iz solistične glasbe francoskih impresionistov — 14.05 Radijska šola — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Koncert po željah poslušalcev — 17.30 Pevec Krsta Petrovič — 18.00 Kulturna kronika — 18.20 Georg Friedrich Händel in Joseph Haydn — 20.00 »Kratko življenje«, opera — 21.20 Zabavna glasba z vsake svela — 22.15 Mladim plesalcem.

Četrtek, 15. december:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Glasba ob delu — 8.35 Komorni zbor iz Celja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Samospeli jugoslovanski skladateljevi — 10.15 Od popevke do rumbe — 11.40 Popevke se vrtijo — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Dvospevi iz slovanskih oper — 13.30 Akademski pevski zbor Radovana Gobca — 14.05 Orkester Slovenske filharmonije igra kompozicije domačih skladateljev — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Poja zabavni zbori — 17.15 Turizem in melodije — 18.00 Iz Puccinijevih oper — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.25 Lepa Vida, baletna glasba — 22.15 Po svetu jazz.

Petek, 16. december:

5.00 Dobro jutro — 8.05 »Vrag na vasi«, baletna suita — 8.30 Plošča za ploščo — 9.20 Po Slovenski oktet — 9.35 Za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Nekaj skladb za harfo — 10.30 Melodije velikih mest — 11.00 Iz manj znanih oper — 11.30 Človek in zdravje — 12.00 Slovenske narodne — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Popevke iz Son Rema — 13.45 Trio Slavka Avenika — 14.05 Radijska šola — 14.35 Basist Tomislav Neralič — 15.45 Radijska univerza — 16.00 Petkova glasbena popoldne — 17.25 Od plesišča do plesišča — 18.15 Ciganski napravi — 18.30 Pesmi in plesi iz poljske — 20.00 Mandoline in godala — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Z violino skoti čas — 21.15 O morju in pomorščakih — 22.15 Plesna glasba.